

WIELKA BRYTANIA

SPIS TREŚCI

1. Informacje ogólne o Wielkiej Brytanii	2
1.1. Informacje geograficzne	2
1.2. Cechy charakterystyczne Wielkiej Brytanii.....	2
1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy	3
1.4. Telefony alarmowe i informacyjne	3
1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych.....	3
1.6. Adres informacyjnej strony internetowej o Wielkiej Brytanii w języku angielskim.....	4
1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu.....	4
2. Praca w Wielkiej Brytanii	4
2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Wielkiej Brytanii.....	4
2.1.1. Zasady dostępu obywateli Polski do brytyjskiego rynku pracy.....	4
2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii.....	7
2.1.3. Staże i praktyki.....	9
2.2. Sposoby poszukiwania pracy w Wielkiej Brytanii	9
2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia.....	10
2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES	10
2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy	11
2.2.4. Prasa	12
2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy.....	12
2.2.6. Ubieganie się o pracę	14
2.3. Warunki pracy.....	16
2.3.1. Rodzaje umów o pracę	16
2.3.2. Czas pracy	19
2.3.3. Urlop wypoczynkowy	19
2.3.4. Wynagrodzenie za pracę	20
2.3.5. Pracownicy zatrudniani przez agencje zatrudnienia	21
2.4. Podatki	22
2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych	22
2.4.2. Podatek VAT.....	24
2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne.....	24
2.5. Zabezpieczenie społeczne	25
2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania	27
2.5.1.1. Emerytura.....	28
2.5.1.2. Świadczenia chorobowe.....	32
2.5.1.3. Świadczenia na wypadek macierzyństwa i urlop macierzyński	34
2.5.1.4. Renta z tytułu niezdolności do pracy	36
2.5.1.5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	38
2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania	40
2.5.2.1. Świadczenia rodzinne	40
2.5.2.2. Świadczenia z tytułu bezrobocia.....	41
3. Warunki życia	43
3.1. Zakwaterowanie	43
3.2. Prawo jazdy.....	44
3.3. System edukacji w Wielkiej Brytanii.....	45

3.4. Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych	46
3.5. Kursy języka angielskiego	47
3.6. System opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii	48
3.6.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych.....	48
3.6.2. Ubezpieczenie zdrowotne	48
3.6.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Wielkiej Brytanii.....	49

1. Informacje ogólne o Wielkiej Brytanii

1.1. Informacje geograficzne

Wielka Brytania – oficjalna nazwa: Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (*The United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland*) – to państwo położone w Europie Zachodniej, na wyspach pomiędzy Oceanem Atlantyckim a Morzem Północnym, włącznie z 1/6 terytorium wyspy Irlandii, na północny zachód od Francji. Powierzchnia całkowita wynosi ponad 240.000 km². Klimat Wielkiej Brytanii jest umiarkowany; łagodzony przez Prąd Północnoatlantycki; zachmurzenie utrzymuje się przez większą część dnia. Ukształtowanie terenu w Wielkiej Brytanii to głównie wzgórza i niskie góry, na wschodzie i południowym-wschodzie przechodzące w faliste równiny. Najwyższym punktem Wielkiej Brytanii jest Ben Nevis zaś najniższym Fenland

1.2. Cechy charakterystyczne Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania jest monarchią konstytucyjną z rządem odpowiedzialnym przed parlamentem. Obecnym monarchą brytyjskim jest królowa Elżbieta II, która zasiadła na tronie w 1952 r. i została koronowana w 1953 r. Dzisiaj jej funkcje są głównie ceremonialne, a rzeczywiste rządy spoczywają w rękach premiera. Wielka Brytania jest bardzo scentralizowanym państwem, w którym parlament zajmuje się większością spraw politycznych. W ostatnich latach jednak każdy z krajów, wchodzących w skład Zjednoczonego Królestwa poza Anglią, otrzymał własne organa rządowe, zajmujące się sprawami lokalnymi.

Wielka Brytania składa się z trzech krajów (*countries*): Anglii, Szkocji i Walii. W skład Zjednoczonego Królestwa wchodzi za to: Anglia, Walia i Szkocja położone na wyspie Wielka Brytania oraz Irlandia Północna leżąca w północnej części wyspy Irlandia. Kraje te z kolei dzielą się na własne jednostki administracyjne:

- 9 regionów (*Regions*) w Anglii,
- 32 *Council Areas* w Szkocji,
- 22 *Unitary Authorities* w Walii,
- 26 dystryktów (*Districts*) w Irlandii Północnej.

Wyspy Normandzkie i wyspa Man posiadają odrębny status dependencji Korony Brytyjskiej. Terytoriami zależnymi od Zjednoczonego Królestwa są: Gibraltar, Anguilla, Bermudy, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Falklandy z wyspami Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Kajmany, Montserrat, Turks i Caicos, Św. Helena, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego i Pitcairn. Stolicą państwa jest Londyn, który jest jednym z najlepiej rozwiniętych miast nie tylko w Europie, ale i na całym świecie. Leży on we wschodnio-południowej części kraju nad rzeką Tamizą.

W Wielkiej Brytanii zamieszkuje ponad 65 mln osób (dane z czerwca 2016 r.)

www.statistics.gov.uk

Skład etniczny: Anglicy (83,8%), Szkoci (8,4%), Irlandczycy (2,9%), Walijszczy (4,9%), Hindusi (1%).

Wyznania religijne: anglikanie (56%), katolicy (13%), prezbiterianie (7%), metodyści (4%), bezwyznaniowcy (16%).

Choć oficjalnie w Wielkiej Brytanii brak jest języka urzędowego, *de facto* jednak jest nim język angielski (*English*). Język angielski jest językiem urzędowym w terytoriach zależnych Wielkiej Brytanii i dominiów. Innymi językami używanymi w Wielkiej Brytanii są: szkocki i szkocki galicki (Szkocja), walijski (Walia) oraz irlandzki (Irlandia Północna).

Walutą obowiązującą w Wielkiej Brytanii jest funt szterling (£ lub GBP) dzielący się na 100 pensów (1 £ = 4,74 PLN, wg średniego kursu NBP z 29 listopada 2017 r..).

1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy

Dodatkowe dni oficjalnie wolne od pracy nazywają się w Wielkiej Brytanii *bank holidays*. Oto wykaz *bank holidays* w Anglii i Walii (Szkocja i Północna Irlandia mają nieco inny układ świąt):

- 1 stycznia (lub najbliższy po tej dacie dzień pracy): *New Year's Day*,
- Wielki Piątek: *Good Friday*,
- Wielkanoc i Poniedziałek wielkanocny: *Easter i EasterMonday*,
- pierwszy poniedziałek maja: *May Day* – dzień marszów osób związanych z Partią Pracy (*Labour Party*),
- ostatni poniedziałek maja: *Spring Bank Holiday*,
- ostatni poniedziałek sierpnia: *August Bank Holiday* lub *Late Summer Holiday* – najstarsze z niereligijnych oficjalnych świąt angielskich.
- Boże Narodzenie: *Christmas Day* Drugi Dzień Bożego Narodzenia: *Boxing Day*.

Wigilia Bożego Narodzenia nie jest obchodzona w krajach anglosaskich.

1.4. Telefony alarmowe i informacyjne

Pogotowie ratunkowe – 112 lub 999

Straż pożarna – 112 lub 999

Policja – 112 lub 999

1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych

Ambasada RP w Londynie

47 Portland Place

London W1B 1JH

tel.0044 207 2913 520

<http://www.londyn.msz.gov.pl/pl/>

Konsulat RP w Londynie (paszporty, wizy, sprawy prawne)

10 BouverieStreet

London, EC4Y 8AX

Centrum Informacji Konsularnej

Tel. 0044 203 0789 618

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Konsulat Generalny RP w Manchesterze Manchester One

51 Portland Street
M1 3LD, Manchester
Tel. 0044 161 245 4130

<http://www.manchester.msz.gov.pl/pl>

Konsulat Generalny RP w Edynburgu
2 Kinnear Road,
Edinburgh EH3 5PE
tel. 0044 131 5520 301

<http://www.edynburg.msz.gov.pl/pl/>

1.6. Adres informacyjnej strony internetowej o Wielkiej Brytanii w języku angielskim h

<http://www.visitengland.com>

<http://www.royal.gov.uk>

1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu www.eures.europa.eu- międzynarodowy portal EURES

<https://www.gov.uk/world/organisations/british-embassy-warsaw>- strona ambasady brytyjskiej w Warszawie

<http://www.visitbritain.com>- strona informująca o turystycznych walorach Wielkiej Brytanii

<http://www.talentscotland.com> - strona z informacjami ogólnymi dot. życia, pracy oraz nauki w Szkocji

2. Praca w Wielkiej Brytanii

2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Wielkiej Brytanii

2.1.1. Zasady dostępu obywateli Polski do brytyjskiego rynku pracy

Przekraczając granicę Wielkiej Brytanii należy okazać właściwy dokument potwierdzający tożsamość.

Obywatele Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii, a więc także obywatele Polski, mają prawo do pracy i życia w Wielkiej Brytanii bez konieczności ubiegania się o pozwolenie na pracę i na pobyt. Od 1 maja 2004 r. obywatele polscy pracujący w Wielkiej Brytanii mają te same prawa, co obywatele brytyjscy w zakresie dostępu do ofert pracy, wynagrodzeń i warunków zatrudnienia. Od **1 maja 2011 r.** chcąc podjąć pracę w Wielkiej Brytanii, nie musimy rejestrować się w Home Office (biuro zajmujące się migracją zarobkową). Polacy mogą podejmować zatrudnienie, pracować jako pracownicy najemni lub samozatrudnieni, rozpoczynać działalność gospodarczą, zarządzać przedsiębiorstwami lub założyć lokalne filie przedsiębiorstwa.

Przebywając i pracując w Wielkiej Brytanii możemy ubiegać się o **Registration Certificate** – **rezydenturę tymczasową**. Dokument potwierdzający rezydenturę tymczasową wydawany jest obywatelom EOG i potwierdza on prawo do mieszkania i pracy na terenie Wielkiej Brytanii zgodnie

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

z prawem europejskim. Dokument ten może być przydatny np. w momencie zakładania konta w banku lub ubiegania się o stałą pracę.

Wniosek o udzielenie **rezydentury tymczasowej – Registration Certificate** – dla obywateli EOG i Szwajcarii, tj. **formularz EEA (QP)** oraz dalsze informacje dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/eea-registration-certificate/apply>

Szczegółowe informacje dotyczące wypełniania wniosku:

<https://www.gov.uk/government/publications/apply-for-a-registration-certificate-as-a-qualified-person-form-eea-qp>

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/640410/registration_certificate-03-17.pdf

Koszt złożenia wniosku to **65 GBP**.

Dokumenty wymagane do ubiegania się o rezydenturę tymczasową (szczegółowy wykaz dla wszystkich kategorii osób ubiegających się o rezydenturę tymczasową dostępny jest we wniosku oraz na stronie internetowej wskazanej poniżej):

- opłata 65 GBP;
- ważny paszport lub dowód osobisty - oryginał – nie może to być kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem (również dokumenty członków rodziny wpisanych we wniosku);
- 2 zdjęcia paszportowe;

ponadto:

- w przypadku osób pracujących – np. deklaracja pracodawcy list od pracodawcy potwierdzający zatrudnienie, payslipsy-, zaświadczenie z banku potwierdzające uzyskiwanie wynagrodzenia;
- studenci – np. list z uczelni lub szkoły potwierdzający datę rozpoczęcia lub zakończenia szkoły, studiów, potwierdzenie posiadania środków finansowych na funkcjonowanie podczas studiów oraz potwierdzenie posiadania pełnego ubezpieczenia zdrowotnego;
- osoby samozatrudnione – np. formularze tax-assessment, dowody opłacania składek Class2 i Class4 NICs, faktury, zaświadczenia z banku;
- osoby samowystarczalne finansowo – np. zaświadczenie z banku, dowody otrzymywania emerytury; - osoby bezrobotne – np. potwierdzenie zarejestrowania jako osoba poszukująca pracy w odpowiednim urzędzie pracy, potwierdzenie, że szuka się pracy (listy zapraszające na rozmowy kwalifikacyjne, listy pracodawców odrzucające kandydaturę);
- osoby odbywające szkolenie zawodowe – np. list potwierdzający odbywanie szkolenia.

Przed złożeniem wniosku należy sprawdzić z listą wymaganych dokumentów załączoną na stronie: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/446544/EEA_QP_guide-to-supporting-documents_v1.pdf, aby mieć pewność, że dołączyliśmy wszystkie wymagane dokumenty.

Wniosek EEA (QP) wraz z wymaganymi dokumentami należy przesłać pocztą na adres:

Home Office – EEA Applications

PO Box 590

Durham

DH99 1AD

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/505043/EEA_QP_03-16.pdf

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Wniosek EEA (QP) można złożyć również osobiście w Croydon Premium Service Centre. Należy jednak wcześniej umówić się na spotkanie:

<https://www.gov.uk/ukvi-premium-service-centres/book-an-appointment>

Po 5 latach mieszkania w Wielkiej Brytanii, można ubiegać się o **rezydenturę stałą - Permanent Residence**. Jeśli jednak chcemy mieć potwierdzenie prawa do stałego pobytu należy złożyć **formularz EEA (PR)** oraz dołączyć wskazane we wniosku dokumenty Osoby pracujące muszą dodatkowo przesłać dokumenty P60/P45 potwierdzające okres zatrudnienia.

Przed złożeniem wniosku należy sprawdzić z listą wymaganych dokumentów załączoną na stronie:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/608088/Form-EEA-PR-guidance-notes-v3.pdf

Wniosek EEA (PR) składamy wyłącznie wysyłając go pocztą na adres:

Home Office
EEA Applications
PO Box 590
Durham
DH 99 1AD

Koszt złożenia wniosku to **65 GBP**.

Na Wyspie Man i Wyspach Normandzkich obowiązują lokalne prawa, które regulują podejmowanie zatrudnienia i samozatrudnienia na ich terenie. Szczegółowe informacje o Wyspie Man i podejmowaniu zatrudnienia dostępne są na stronie internetowej:

www.gov.im

Ubieganie się o **brytyjskie obywatelstwo**. Osoby powyżej 18 roku życia, które mieszkają w Wielkiej Brytanii nieprzerwanie przez okres ostatnich 5 lat (lub 3 lat jeśli są w związku małżeńskim z brytyjskim obywatelem) mogą ubiegać się o brytyjskie obywatelstwo. Osoba taka musi spełniać jeszcze kilka innych warunków, np.: posługiwać się językiem angielskim na odpowiednim poziomie oraz posiadać wiedzę o Wielkiej Brytanii.

Szczegóły dotyczące ubiegania się o brytyjskie obywatelstwo znajdziemy na stronie:

<https://www.gov.uk/becoming-a-british-citizen>

W przeprowadzonym w dniu 23 czerwca 2016 roku referendum w sprawie wyjścia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej przegłosowano opuszczenie Unii Europejskiej. Aktualnie prowadzone są negocjacje w sprawie przyszłych stosunków występującego państwa członkowskiego z Unią Europejską, m.in. w zakresie praw obywateli Unii Europejskiej mieszkających na terenie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej i obywateli Zjednoczonego Królestwa mieszkających na terenie Unii Europejskiej, rozliczeń finansowych oraz innych spraw związanych z wystąpieniem.

Bieżące informacje z zakresu statusu obywateli Unii Europejskiej przebywających na terenie Wielkiej Brytanii dostępne są na stronach internetowych:

<https://www.gov.uk/government/policies/brexit>

<https://www.gov.uk/world/brexit>

<https://www.gov.uk/guidance/status-of-eu-nationals-in-the-uk-what-you-need-to-know>

Informacje z zakresu statusu obywateli Polski dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/government/news/statement-the-status-of-eu-nationals-in-the-uk.pl>

2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii

Samozatrudnienie jest interesującą propozycją dla podejmujących pracę w Wielkiej Brytanii, płaci się wtedy niższe składki na ubezpieczenie społeczne. Osoby jednocześnie pracujące i samozatrudnione, powinny to zgłosić w HMCR - HM Revenue & Customs- Urząd Podatkowy w Wielkiej Brytanii, aby nie płacić podwójnie składek na ubezpieczenie.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/browse/business>

<https://www.gov.uk/starting-up-a-business>

<https://www.gov.uk/topic/business-tax/self-employed>

<https://www.gov.uk/working-for-yourself>

Business Support Helpline

tel.: 0300 456 3565

enquiries@businesssupporthelpline.org

poniedziałek – piątek 9:00-18:00

Business Walia Helpline

tel.: 0300 060 3000

poniedziałek – piątek 8:30-17.30

Business Gateway Szkocja

tel.: 0300 013 4753

poniedziałek – piątek 8:00-18:00

Invest Irlandia Północna

tel.: 0800 181 4422

poniedziałek – piątek 8:00 – 17:00

Osoby, które świadczą pracę na zasadzie samozatrudnienia są zobowiązane zarejestrować się w urzędzie podatkowym (HMRC) najszybciej jak to możliwe po rozpoczęciu działalności – tj. najpóźniej do 5 października w drugim roku podatkowym prowadzenia działalności i odprowadzać samodzielnie podatek i właściwe składki na ubezpieczenie społeczne oraz prowadzić odpowiednią ewidencję.

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/browse/business>

Jakie podatki płacimy?

Od momentu rozpoczęcia samozatrudnienia mamy obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne Class 2 National Insurance Contributions, których wysokość wynosi na lata 2017-18 **2.85**

GBP tygodniowo. Po zarejestrowaniu się HMRC przesyła informację ile i na jakie konto trzeba wpłacić pieniądze.

Składki Class 4 płacone są jako procent od rocznych dochodów podlegających opodatkowaniu w 2017-18 r. a ich wysokość wynosi 9 % od dochodów rocznych między **8164 GBP** a **45000 GBP** i następne 2% od dochodów powyżej górnego limitu tych kwot. Składki Class 2 National Insurance Contribution płacone są od rocznych dochodów w wysokości 6025 GBP lub wyższych.

Łącznie ww. składki są jednak zawsze niższe niż Class 1 National Insurance Contributions potrącane z pensji, jeżeli jesteśmy zatrudnieni jako pracownicy. Ponadto, zleceniodawca (pracodawca) nie musi w takiej sytuacji opłacać dodatkowej składki na Employers' Class 1 National Insurance Contributions, co powoduje, że pracodawcy mogą płacić nam więcej lub po prostu chętniej zatrudniają takiego pracownika. To największa korzyść z samozatrudnienia. Dokładne stawki NICs można znaleźć na stronie: <https://www.gov.uk/self-employed-national-insurance-rates>

Zwolnienie z Class 2 NICs

W przypadku osiągnięcia niskich dochodów, istnieje możliwość zwolnienia z opłacania Class 2 NICs, odpowiedni wniosek należy zgłosić do HMRC (Urząd Podatkowy w Wielkiej Brytanii). Małe dochody w roku 2017-18 wynoszą poniżej **6025 GBP** rocznie – aktualną kwotę limitu (*Class 2 small earnings exception*) można sprawdzić na stronie <https://www.gov.uk/self-employed-national-insurance-rates>. Jeżeli przewidujemy osiągnąć jedynie dochody ww. wysokości w skali roku, możemy wnioskować o zwolnienie z opłacania Class 2 NICs w HMRC. Będąc samozatrudnionym płacimy takie same podatki, jak w przypadku normalnego zatrudnienia. Każdy podatnik ma prowadzone przez HM Revenue & Customs konto, na którym odnotowywane są wpłaty podatku. Podatnicy otrzymują wyciągi pokazujące stan zadłużenia oraz kiedy i ile podatku należy zapłacić. Jeśli spóźnimy się z opłacaniem podatku otrzymamy upomnienie. Podatek można zapłacić przelewem, w banku, na poczcie lub w kasie HM Revenue & Customs. Jeżeli zaliczki wpłacane w ciągu roku były wyższe niż należny podatek, przysługuje nam zwrot podatku.

Zeznanie Roczne (Tax Return)

Po zakończeniu roku podatkowego (rok podatkowy w Wielkiej Brytanii trwa od 6 kwietnia do 5 kwietnia), konieczne jest złożenie do HM Revenue & Customs zeznania podatkowego. Przy wypełnieniu formularza najlepiej skorzystać z pomocy księgowego. Poprawne złożenie kompletnego zeznania jest bardzo ważne. Mamy dwie możliwości wysyłania zeznań podatkowych – dla zeznań papierowych terminem jest **31 października**, dla zeznań elektronicznych – **31 stycznia**. Za niedotrzymanie terminów grozi kara – **100 GBP**.

CIS (Construction Industry Scheme)

Od 6 kwietnia 2007 roku obowiązują przepisy dla osób pracujących w budownictwie na zasadzie samo zatrudnienia. ,

Aby sprawdzić czy podlega się pod CIS należy wejść na stronę internetową:

<https://www.gov.uk/what-you-must-do-as-a-cis-contractor/who-is-covered-by-cis>

By zarejestrować się w systemie CIS należy wejść na stronę internetową:

<https://www.gov.uk/register-employer>

Więcej informacji o CIS w języku angielskim można znaleźć na stronie:

<https://www.gov.uk/topic/business-tax/construction-industry-scheme>

<https://www.gov.uk/what-you-must-do-as-a-cis-contractor>

<https://www.gov.uk/guidance/help-and-support-for-the-construction-industry-scheme>

lub pod numerem informacyjnym CIS:
tel.: 0300 200 3210 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii
tel.: 0044 161 930 8706 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii
w godzinach 8:00-20:00 od poniedziałku do piątku i 8:00-16:00 w soboty.

2.1.3. Staże i praktyki

Brytyjskie urzędy pracy nie pośredniczą w stażowych ofertach pracy czy praktykach. Jeśli ktoś zainteresowany jest odbyciem bezpłatnej praktyki czy stażu na terenie Wielkiej Brytanii musi o nie ubiegać się bezpośrednio u pracodawcy, ponieważ bezpłatne formy praktyk nie są popularne na brytyjskim rynku pracy.

Przydatne strony:

<http://www.mappit.org.uk/> - staże w Szkocji

<https://ams.careerswales.com/Public/Default.aspx?mode=vacancy>

<http://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/our-services/modern-apprenticeships.aspx> - staże w Szkocji

<http://www.prospects.ac.uk> - rządowa strona poświęcona pracy i karierze absolwentów szkół wyższych

<http://www.placement-uk.com/pages/index.php> - organizacja wyszukująca staże dla studentów z krajów Unii Europejskiej w Wielkiej Brytanii

<http://www.britishcouncil.org>

Studenci lub absolwenci zainteresowani podjęciem stażu (bądź praktyki) u pracodawców zagranicznych powinni szukać ofert na stronach internetowych swoich uczelni, instytucji naukowych lub wybranych pracodawców.

<http://www.aiesec.pl/>

<http://www.elsa.org.pl>

http://europa.eu/youth/EU_pl

<http://www.britishcouncil.org/poland>

2.2. Sposoby poszukiwania pracy w Wielkiej Brytanii

Tradycyjne sposoby poszukiwania pracowników w Wielkiej Brytanii to: urzędy pracy JobCentre Plus, prywatne agencje pośrednictwa pracy zrzeszone w REC i działy rekrutacyjne firm, ale wraz ze zmieniającymi się czasami zmieniają się również sposoby poszukiwania pracy i kandydatów do pracy. Brytyjski rynek pracy jest teraz „cyfrowo zorientowany” co oznacza, że pracodawcy coraz częściej rekrutują wykorzystując metody on-line tj. specjalistyczne oraz ogólne strony poświęcone pracy np.: Monster, Jobsite oraz strony internetowe swoich firm. Wzrasta również wykorzystanie mediów społecznościowych takich jak: LinkedIn, Twitter, Facebook, YouTube. Zmniejsza się korzystanie z ogłoszeń o pracę umieszczanych w prasie i radio.

2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia

Obywatele państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego mają swobodny dostęp do usług brytyjskich publicznych służb zatrudnienia **Jobcentre Plus**. Jobcentre Plus posiada sieć urzędów rozszaniach na terenie Wielkiej Brytanii, których personel służy pomocą w znalezieniu pracy zarówno na poziomie lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym. Brytyjskie służby zatrudnienia przeszły niedawno reformę. Osoby poszukujące pracy odwiedzające urząd są kierowane do działów samoobsługi, aby samodzielnie korzystając z bezpłatnego serwisu Universal Jobmatch dostępnego na stronie <https://www.gov.uk/jobsearch>, przeglądali interesujące ich oferty pracy. Serwis umożliwia rejestrację, umieszczenie CV i otrzymywanie e-maili z informacją o pasujących ofertach, ponieważ po umieszczeniu swojego CV w systemie dobiera on odpowiednie oferty pracy do profilu kandydata. Może okazać się jednak, że osoba poszukująca pracy musi mieszkać na terenie Wielkiej Brytanii, aby skorzystać w pełni z możliwości serwisu. Poza serwisem internetowym wolne miejsca pracy ogłaszane przez Jobcentre Plus dostępne są na stronach internetowych:

<http://www.jobcentreonline.com> (dla Irlandii Północnej).

www.eures.europa.eu

Pracownicy urzędu pomagają osobom bezrobotnym, zarejestrowanym w urzędzie i poszukującym pracy w dobraniu odpowiedniej oferty pracy, przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych tj. CV, listu motywacyjnego, wypełnieniu formularzy aplikacyjnych oraz w przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej.

Praktyki

Osoby powyżej 16 roku życia, mieszkające na terenie Wielkiej Brytanii, które nie uczą się w pełnym wymiarze mogą ubiegać się o praktyki. Szczegółowe informacje o praktykach można znaleźć na stronie:

<https://www.gov.uk/apply-apprenticeship>

<https://www.gov.uk/apprenticeships-guide> - dot. Anglii

<http://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/our-services/modern-apprenticeships/> - dot. Szkocji

<http://business.wales.gov.uk/growing-business/welsh-government-support-1/skills-support-0#tabs-6> – dot. Walii

2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES

Celem Europejskich Służb Zatrudnienia (EURES) jest ułatwianie swobodnego przemieszczania się w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) czyli w krajach Unii Europejskiej oraz Norwegii, Islandii, Liechtensteinie, a także w Szwajcarii. Na portalu EURES umieszczane są na bieżąco oferty pracy oraz cyklicznie aktualizowane informacje na temat warunków życia i pracy w krajach EOG. Usługi EURES świadczone są przez ponad 900 specjalnie przeszkolonych doradców EURES. Rolą doradców jest promowanie mobilności zawodowej w obrębie Europy. Doradcy EURES wyspecjalizowani są w zagadnieniach związanych z zatrudnieniem w krajach EOG. Dane kontaktowe doradców EURES można znaleźć na portalu EURES: <http://www.eures.europa.eu>. Osoby poszukujące zatrudnienia na terenie UE/EOG mogą umieścić swoje CV na portalu w wybranym języku zakładając konto osoby poszukującej pracy. Aby skorzystać z tej funkcji należy zarejestrować swój profil poprzez zakładkę Utwórz konto EURES, która umożliwia przygotowanie CV w wersji on-line w dowolnym języku UE. Zamieszczone CV będzie dostępne dla pracodawców, którzy również są zarejestrowani na portalu. Funkcja Utwórz konto EURES umożliwia również

otrzymywanie powiadomień na adres poczty elektronicznej nt. najnowszych ofert pracy, które odpowiadają profilowi osoby poszukującej pracy.

2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy

Agencje zatrudnienia w Wielkiej Brytanii (UK Employment Agencies)

Agencje rekrutacyjne stanowią istotne źródło ofert pracy w większości miast Wielkiej Brytanii. Agencji tych należy szukać pod hasłem Employment Agencies lub Personnel Consultants w książkach telefonicznych lub w wyszukiwarkach Yellow Pages.

Niektóre agencje zatrudnienia zarejestrowane są w Recruitment & Employment Confederation (REC), czyli Konfederacji Rekrutacji i Zatrudnienia. REC jest stowarzyszeniem agencji rekrutacyjnych i może służyć pomocą w doborze odpowiedniej agencji. Można zwrócić się do REC podając jakiej pracy poszukujemy i REC powinien przedstawić nam odpowiednią listę agencji posiadających licencję Departamentu Pracy i Emerytur. Agencje należące do REC godzą się na przestrzeganie Kodeksu Praktyki REC jest zobowiązana do podnoszenia standardów i podkreślania doskonałości w branży rekrutacyjnej.

Dane kontaktowe The Recruitment & Employment Confederation:

<http://www.rec.uk.com>

Dorset House

First Floor,

27-45 Stamford Street

London SE1 9NT

tel.: 0044 20 7009 2100

Fax: 0044 20 7935 4112

e-mail: info@rec.uk.com

Informacji o agencjach pośrednictwa pracy np. czy jest zarejestrowana jako legalny podmiot gospodarczy działający w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - Ltd. można również szukać na stronie www.companieshouse.gov.uk lub w Brytyjskiej Izbie Handlowej:

The British Chambers of Commerce

65 Petty France, London SW1H 9EU

tel.: 0044 20 7654 5800

www.britishchambers.org.uk

Szczegółowe informacje z zakresu prowadzenia agencji zatrudnienia oraz informacje z zakresu licencji wymaganych przy ich prowadzeniu w poszczególnych branżach dostępne są na stronie <https://www.gov.uk/employment-agencies-and-businesses/licences-for-employment-agencies>.

Agencje zatrudnienia w Polsce

Poszukując pracy w Wielkiej Brytanii, możemy korzystać z pośrednictwa niepublicznych agencji pracy w Polsce. Zgodnie z polską ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, agencje takie muszą być wpisane do polskiego rejestru agencji zatrudnienia i posiadać certyfikat wydany przez marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę agencji. Niedozwolone jest

pobieranie opłat od osób poszukujących pracy za pośrednictwo pracy poza udokumentowanymi kosztami związanymi z faktycznym skierowaniem kandydata do pracy za granicę (wykaz kosztów reguluje art. 85 ust. 2 pkt 7 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Wykaz agencji i więcej informacji:

<http://stor.praca.gov.pl/portal/#/kraz>

2.2.4. Prasa

Źródłem ofert pracy mogą być główne dzienniki.

Strony internetowe niektórych gazet:

The Guardian <https://www.theguardian.com/international>

The Independent <http://www.independent.co.uk>

The Times <http://www.thetimes.co.uk>

Gazety w Wielkiej Brytanii: <http://www.onlinenewspapers.com>

Financial Times <http://www.ft.com>

Evening Standard <http://www.standard.co.uk/>

The Scotsman <http://www.jobstoday.co.uk/scotland/>

Również czasopisma branżowe i gazety dostępne w Wielkiej Brytanii mogą być źródłem informacji o wolnych miejscach pracy, zwłaszcza gdy są znane na świecie.

2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy

Internetowe portale poświęcone pracy (również portale prywatne):

www.indeed.co.uk

www.reed.co.uk

www.fish4.co.uk

www.totaljobs.com

<http://jobs.theguardian.com>

<http://www.monster.co.uk>

<http://www.jobsite.co.uk>

<http://www.britishjobs.net>

<http://www.topjobs.co.uk>

<http://www.jobs4network.co.uk>

<https://www.jobs.nhs.uk> – praca w NHS (służbie zdrowia)

www.theengineer.co.uk – praca dla inżynierów

www.caterer.com – praca w gastronomii

<https://www.tes.co.uk/jobs/> – praca dla nauczycieli i w szkolnictwie

www.eteach.com – praca dla nauczycieli

<http://nijobs.com> – w Irlandii Północnej

<http://www.hscrecruit.com> - praca w służbie zdrowia w Irlandii Północnej

<http://www.jobs.ac.uk>

<http://www.schoolsnet.com>

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

-

www.cityjobs.com

www.gaapweb.com

www.jobserve.co.uk- praca administracyjna/biurowa

www.jobsworld.co.uk

www.select.co.uk

www.communitycare.co.uk- praca w pomocy społecznej i służbie zdrowia

www.bluecare.co.uk

www.nursingnetuk.com

www.chemjobs.net

www.greatcare.co.uk - opieka nad dziećmi

Internetowe portale pracy w Londynie:

www.londonjobs.co.uk/

www.justlondonjobs.co.uk/

www.1st4jobsinlondon.co.uk

www.e4s.co.uk/jobs/london.htm

www.secsinthecity.co.uk/

www.eurolondon.com/

Praca na Jersey

<http://www.gov.je>

<http://jerseyeveningpost.com/>

Oferty pracy dla wolontariuszy

<http://www.cat.org.uk>

<http://www.do-it.org.uk>

<https://www.ncvo.org.uk/ncvo-volunteering>

<http://www.timebank.org.uk>

<http://www.bunac.org.uk>

<http://www.charityjob.co.uk/jobs>

<http://www.redcross.org.uk>

<http://www.wrvs.org.uk>

Staże

Patrz pkt. 3.7

Praca sezonowa/tymczasowa:

www.caterer.com – praca dla zaopatrzeniowców

www.anyworkanywhere.com

www.summerjobs.com

www.coolworks.com

www.jobabroadbulletin.co.uk

www.pickingjobs.com

www.theworkbank.co.uk
www.gapwork.com
<http://www.fish4.co.uk/jobs/student/>
www.holidaybreakjobs.com
www.canvasholidaysrecruitment.com
www.campjobs.com/index.php?action=jobseekersearch

Ważne:

Od 2009 roku wzrosła liczba fikcyjnych brytyjskich ofert pracy, które kierowane są głównie do poszukujących pracy z państw o wysokiej stopie bezrobocia.

Fikcyjna oferta zawiera fikcyjny adres strony internetowej albo będący na darmowych serwerach Hotmail lub Yahoo, zły numer telefonu - np. przekierowanie na płatną infolinię lub numer zaczynający się +4470.... będący osobistym numerem telefonu, który może być ulokowany w każdym miejscu na świecie. Oferty takie zawierają „profesjonalnie” wyglądające logo, później przygotowana jest do podpisu fikcyjna umowa o pracę. Kandydaci proszeni są o podanie numeru konta bankowego i innych personalnych informacji oraz o przedpłatę.

W związku z powyższym poszukujący pracy w Wielkiej Brytanii powinni zwrócić szczególną uwagę czytając oferty pracy, obojętnie czy zamieszczone w internecie czy w gazetach i odpowiadając na nie:

- nigdy nie podawać szczegółów dotyczących własnego konta bankowego,
- nigdy nie przysyłać zeskanowanego dowodu tożsamości, paszportu, dyplomów - dopóki nie upewnimy się, że pracodawca jest rzetelny,
- nigdy nie przekazywać pieniędzy, nie robić przelewów bankowych.

Zachowajmy ostrożność jeśli zarobki podawane w ofercie pracy wydają się nam zbyt wysokie, zazwyczaj oznacza to, że dana oferta pracy jest „zbyt dobra”, aby mogła być prawdziwa.

Należy dokładnie czytać umowy, czy nie zawierają błędów literowych w adresie, nazwie firmy, błędów w numerze telefonu itp., należy sprawdzać strony internetowe firm, szukać o nich informacji w internecie i w razie wątpliwości pytać doradców EURES. Co prawda brytyjscy doradcy EURES nie mają 100% wiedzy na temat każdego pracodawcy, gdyż każdy pracodawca umieszcza sam oferty na portalu Universal Jobmatch, jednak w razie wątpliwości udzieli pomocy w sprawdzeniu wiarygodności oferty.

Dobrze byłoby planując wyjazd do pracy za granicę pierwsze kontakty z pracodawcą odbyć drogą e-mailową, telefoniczną lub przez Skype, aby oszczędzić sobie kosztów związanych z ewentualnym przyjazdem na miejsce w celu spotkania się z pracodawcą. Każda osoba poszukująca pracy może skorzystać również z baz pracodawców, które zawierają dane dotyczące zarejestrowanych przedsiębiorstw. W przypadku zainteresowania konkretną ofertą pracy warto skontaktować się z działem HR firmy i zapytać o szczegóły oferty pracy.

W sytuacji kiedy staniemy się ofiarą oszustwa, należy zgłosić to do Action Fraud

www.ActionFraud.org.uk
<https://www.actionfraud.police.uk/>

2.2.6. Ubieganie się o pracę

Dokumenty aplikacyjne:

Curriculum Vitae (CV)

Brytyjskie CV (życiorys) powinno mieć od jednej do dwóch stron i zawierać zwięzły opis kandydata, jego kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, a konkretnie:

- dane osobowe: imię, nazwisko, adres email, nr telefonu, ale bez adresu,
- wykształcenie (szkoły, ich siedziby i daty początku od ostatnio ukończonej),
- doświadczenie zawodowe (daty: miesiąc i rok - począwszy od ostatnio wykonywanych prac z uwzględnieniem zajmowanego stanowiska i krótkiego opisu zakresu obowiązków),
- znajomość języków obcych (w szczególności, jeżeli język angielski nie jest naszym językiem ojczystym z uwzględnieniem stopnia biegłości), jednak znajomość języka obcego podajemy jeśli jest wymagana w treści oferty, jeśli nie to nie wspominamy o niej,
- słowa kluczowe – odpowiadające na wymagania opisane w ofercie,
- referencje,
- informacje o posiadanym prawie jazdy, tylko jeśli ubiegamy się o prace jako kierowca,
- umiejętności/kursy,
- zainteresowania i hobby.

Nie umieszczamy w CV:

- zdjęcia,
- daty urodzenia,
- adresu zamieszkania,
- informacji o rodzinie, stanie cywilnym, dzieciach,
- narodowości.

List motywacyjny

List motywacyjny powinien być napisany na komputerze na białym papierze formatu A4. Powinien być krótki, rzeczowy oraz napisany zrozumiale, w grzecznym tonie. Najpierw należy określić cel listu, następnie opisać swoje umiejętności i doświadczenie, a na końcu wspomnieć o dyspozycyjności względem rozmowy kwalifikacyjnej. Powinno się w nim podkreślić własne zalety. Nie należy przesadzać w chwaleniu się, z drugiej jednak strony kandydat powinien się umiejętnie „dobrze sprzedać”. Na tym etapie nie jest konieczne załączanie kopii dyplomów, zaświadczeń czy też świadectw pracy. Większość firm w Wielkiej Brytanii odpowie na list, nawet jeśli nie zamierza zatrudnić danej osoby. Jeśli jednak nie skontaktowano się z nami przez 4 tygodnie, możemy zadzwonić do firmy i upewnić się, czy nasz list został odebrany.

Formularze aplikacyjne

Podczas starania się o pracę, możemy być poproszeni o wypełnienie formularza aplikacyjnego. Jest to metoda rekrutacji dość powszechnie stosowana przez firmy, a treść formularzy jest z reguły podobna. Standardowe pytania mogą dotyczyć wykształcenia, przebytych szkoleń i kursów, doświadczenia zawodowego i zainteresowań kandydata. Firmy brytyjskie zwracają uwagę na zainteresowania kandydatów, gdyż to, co robimy poza pracą, może wskazywać na zalety, jakie możemy wykorzystać w pracy zawodowej. Pytania wymagające dłuższych odpowiedzi mogą dotyczyć kwestii motywacji do pracy, zainteresowania branżą i tego, dlaczego chcemy pracować dla konkretnej firmy. Zdjęcie będzie potrzebne tylko wtedy, gdy wymaga tego formularz. Ważne jest, by

formularz dotarł do firmy przed wskazaną datą naboru. Jeżeli dotrze później, może nie być rozpatrywany.

Więcej informacji:

<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=7962&acro=living&mode=text&recordLang=en&lang=en&parentId=7734&countryId=UK®ionId=>

http://www.monster.co.uk/career-advice/?intcid=swoop_TopNav_Career_Advice

Rozmowa kwalifikacyjna

Jeżeli firma będzie pod wrażeniem listu motywacyjnego lub formularza aplikacyjnego, możemy zostać zaproszeni na rozmowę kwalifikacyjną (*interview*), która może trwać ok. 30-40 minut. Rozmowę taką prowadzi jeden lub więcej przedstawicieli firmy. Będą oni zadawać pytania, które pozwolą im dociec, czy jesteśmy osobą, której poszukują. Możemy spodziewać się również pytań dotyczących naszej motywacji, wykształcenia oraz wiedzy o firmie, w której szukamy pracy. Niewykluczone, że zostaniemy poproszeni o omówienie informacji, które podaliśmy w liście motywacyjnym lub formularzu aplikacyjnym. Rzeczą niezwykle istotną jest odpowiednie przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej. Postarajmy dowiedzieć się jak najwięcej o firmie oraz aktualnościach z danej branży. Gruntowna znajomość zagadnień związanych z działalnością firmy z pewnością stworzy dobre wrażenie. Wskazane jest zabranie ze sobą kserokopii CV, poświadczeń kwalifikacji, świadectw pracy i innych dokumentów, które uważamy, że mogą okazać się przydatne.

Testy

Niektóre firmy korzystają z testów podczas rekrutacji, aby móc ocenić umiejętności kandydata. Rodzaj testu będzie uzależniony od stanowiska pracy, o które się ubiegamy. Jednak typowe testy dotyczą umiejętności, osobowości i uzdolnień kandydata.

2.3. Warunki pracy

Jeśli jest to możliwe, umowę o pracę warto podpisać przed wyjazdem do Wielkiej Brytanii. Jeśli oferują nam umowę o pracę, sprawdźmy dokładnie warunki pracy. Upewnijmy się, że rozumiemy, co podpisujemy. Sprawdźmy sposób i warunki zapłaty. Spytajmy również o koszty przejazdu i zakwaterowania oraz czy otrzymamy na ten cel pomoc finansową od pracodawcy i na jakich warunkach. Prawdopodobnie wynagrodzenie będzie wypłacane nam przelewem na konto bankowe, więc przygotujmy wcześniej odpowiednie dokumenty konieczne do otwarcia rachunku, może nasz bank będzie mógł nam w tym pomóc przed wyjazdem.

Prawa pracownicze uregulowane są w ustawie o prawach pracowniczych z 1996 r. (*Employment Rights Act*).

2.3.1. Rodzaje umów o pracę

Wszyscy pracownicy mają zawartą umowę o pracę z pracodawcą, określa ona pracownikom ich obowiązki, prawa, zadania oraz co najważniejsze warunki zatrudnienia. Z chwilą kiedy akceptujemy proponowaną nam przez pracodawcę ofertę pracy zawieramy z nim umowę o pracę.

W Wielkiej Brytanii nie jest regułą, aby podpisywać umowę o pracę między pracodawcą a pracownikiem, umowy o pracę bardzo często zawierane są ustnie. Jednakże pracodawca jest zobowiązany w ciągu 2 miesięcy od dnia zatrudnienia pracownika (na okres co najmniej miesiąca lub więcej) dostarczyć mu na piśmie oświadczenie, które powinno zawierać następujące elementy:

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

- dane osobowe pracodawcy i pracownika;
- datę rozpoczęcia zatrudnienia;
- wynagrodzenie i częstotliwość jego wypłacania;
- godziny pracy;
- urlop i uprawnienia z tytułu choroby;
- kwestie związane ze składkami emerytalnymi;
- okres wypowiedzenia;
- stanowisko pracy i krótki opis pracy;
- umowy zbiorowe, które mają bezpośredni wpływ na warunki pracy.

Oświadczenie to („written statement of employment particulars”) nie jest umową o pracę, ale zawiera główne warunki zatrudnienia.

Jednak jeśli zgodzimy się na wykonanie jakiejś określonej pracy dla kogoś, np. pomalowania mu domu to nie zawieramy z nim umowy o pracę a umowę na świadczenie usług (*contract to provide services*).

Rodzaje umów o pracę:

1. Umowa o pracę w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy

Pracodawca zobowiązany jest do zapewnienia pracownikowi:

- pisemnej umowy o pracę,
- ustawowego wymiaru urlopu,
- odcinków wypłaty („payslip”) pokazujących opłacane składki np. na ubezpieczenie społeczne (NIC),
- ustawowych minimalnych przerw w pracy,
- ustawowego zasiłku chorobowego (SSP),
- zasiłku i urlopu macierzyńskiego, tacierzyńskiego (rodzicielskiego) i wynikającego z adopcji.

Pracodawca musi również:

- dopilnować aby pracownik nie pracował dłużej niż jest to dopuszczalne,
- płacić co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- zapewnić bezpieczne warunki pracy,
- być zarejestrowanym w HMRC, aby wypłacać wynagrodzenia, płacić podatki i składki na ubezpieczenie społeczne,
- na prośbę pracownika rozważyć elastyczne formy zatrudnienia,
- unikać dyskryminacji.

W Wielkiej Brytanii obowiązują przepisy, które mają zagwarantować, że osoby pracujące w niepełnym wymiarze godzin nie będą traktowane gorzej niż pracownicy zatrudnieni na pełen etat, chyba że mniej korzystne traktowanie może być obiektywnie uzasadnione. Oznacza to m.in., że zatrudnieni na część etatu są uprawnieni na przykład do:

- jednakowej stawki godzinowej;
- równego dostępu do firmowego systemu emerytalnego;
- równego dostępu do urlopu wypoczynkowego oraz urlopu macierzyńskiego;
- jednakowego prawa do zasiłku chorobowego;
- równego dostępu do szkoleń.

2. Umowa na czas określony

Umowa na czas określony oznacza, że pracownik jest zatrudniony na z góry określony czas. Umowa wygasa z dniem zakończenia umowy, projektu bądź z chwilą wykonania określonego zadania. Pracownicy zatrudnieni na czas określony są również chronieni prawem i nie mogą być traktowani gorzej niż pracownicy zatrudnieni na pełen etat lub na czas nieokreślony, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione.

Na umowę na czas określony mogą być zatrudnieni pracownicy sezonowi albo pracownicy zatrudnieni na okres maksymalnie 6 miesięcy w czasie większego zapotrzebowania na pracowników np. okres świąteczny, wakacyjny oraz pracownice podczas urlopu macierzyńskiego.

3. Umowy dla pracowników agencyjnych

W przypadku pracowników zatrudnianych przez agencje pracy tymczasowej to pracodawca płaci agencji wynagrodzenie dla pracownika włączając w to składki na ubezpieczenie społeczne i ustawy o zasiłku chorobowym. Agencja pilnuje czasu pracy pracownika. Pracodawca natomiast musi zapewnić mu wszystkie udogodnienia takie jak pracownikom zatrudnionym na umowę o pracę oraz zapewnić odpowiednie warunki BHP, a po 12 tygodniach pracy zapewnić mu te same uprawnienia dotyczące wynagrodzenia, czasu pracy, odpoczynku, pracy nocnej, przerw, urlopu wypoczynkowego i macierzyńskiego.

4. Freelanserzy, konsultanci i kontrahenci

Zatrudniani są zazwyczaj na zasadach samozatrudnienia, zazwyczaj sami opłacają składki na ubezpieczenie społeczne i podatki, mogą nie dotyczyć ich niektóre prawa pracownicze np. minimalna płaca, pracodawca jednak odpowiada za przestrzeganie przepisów BHP.

5. Umowy bez określenia wymiaru czasu pracy (*zero hour contracts*)

Dotyczą drobnych prac lub prac zleczanych „na telefon”, np. zlecenie pracy tłumaczom. Praca zleczana jest i wykonywana wtedy kiedy jest na nią zapotrzebowanie, nie ma potrzeby zatrudniać wykonujących ją pracowników, a oni nie mają obowiązku przyjąć zlecenia.

6. Zatrudnianie członków rodziny, wolontariuszy i osób młodocianych

Zatrudniając członka rodziny pracodawca musi unikać szczególnego traktowania jeśli chodzi o wynagrodzenie, awansowanie czy warunki pracy, musi płacić podatek i opłacać składki na ubezpieczenie społeczne, itp.

Angażując wolontariuszy pracodawca musi zapewnić im odpowiednie warunki BHP oraz udzielić niezbędnych wskazówek i szkoleń dotyczących zadań, które im powierza.

Osoby młodociane od 13 roku życia podlegają pod specjalne zasady dotyczące godzin pracy i rodzaju prac jakie mogą wykonywać, ale mogą mieć takie same prawa pracownicze jak osoba pełnoletnia np. ustawy o zasiłku macierzyński lub tacierzyński (rodzicielski) jeśli się do niego kwalifikują mając kontynuację zatrudnienia, płatny urlop szkoleniowy i odprawę z tytułu redukcji etatów. Osoby młodociane oraz praktykanci otrzymują inne wynagrodzenie minimalne niż pracownicy pełnoletni.

Więcej o umowach o pracę:

<https://www.gov.uk/contract-types-and-employer-responsibilities/overview>

<https://www.gov.uk/employment-contracts-and-conditions>

2.3.2. Czas pracy

The Working Time Regulations (przepisy dot. czasu pracy) z 1998 roku ustalone zgodnie z dyrektywą Komisji Europejskiej dotyczącej czasu pracy obejmują prawa pracownika i obowiązki pracodawcy odnośnie norm czasu pracy – maksymalny czas pracy, urlopy, zwolnienia lekarskie itp.

Maksymalna liczba godzin pracy tygodniowo to 48 godzin dla pracowników mających 18 lat i więcej, ale jest to średni tygodniowy czas pracy liczony w siedemnastotygodniowym okresie odniesienia. Oznacza to, że pracownik może pracować więcej niż 48 godzin tygodniowo w danym tygodniu, jeśli w ciągu tych 17 tygodni odniesienia będą tygodnie kiedy pracował mniej godzin.

Pracodawca nie może wymagać od pracownika, bez jego pisemnej zgody, aby pracował więcej niż 48 godzin tygodniowo. Pisemna zgoda powinna zawierać informacje o tym z jakim wyprzedzeniem poinformujemy pisemnie pracodawcę, że zmieniliśmy zdanie i nie chcemy dłużej pracować więcej niż maksymalne 48 godzin tygodniowo, datę i podpis.

Pracownicy poniżej 18 lat mogą maksymalnie pracować 40 godzin tygodniowo, nawet gdyby chcieli pracować dłużej.

Pracujący więcej niż 6 godzin dziennie mają prawo do 20 minut przerwy w ciągu dnia. Pracownicy mają prawo do 11 godzin przerwy między każdym dniem pracy oraz nieprzerwane 24 godziny przerwy każdego tygodnia lub 48 godzin przypadających co drugi tydzień.

Aby uzyskać więcej informacji należy odwiedzić stronę internetową:

<https://www.gov.uk/maximum-weekly-working-hours>

Darmową poradę dotyczącą maksymalnego tygodniowego czasu pracy można uzyskać dzwoniąc na infolinię Acas helpline

tel.: 0300 123 1100

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00. .

2.3.3. Urlop wypoczynkowy

Najczęściej pracodawcy zapewniają 28 dni płatnego urlopu wypoczynkowego w roku, choć mogą zdarzyć się odstępstwa od tej reguły. Będąc zatrudnionym na pełen etat i pracując 5 dni w tygodniu mamy prawo do nie mniej niż 28 dni płatnego urlopu rocznie, ale pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy i pracujący np. 3 dni tygodniowo mogą uzyskać maksymalnie 16,8 dni płatnego urlopu rocznie.

Kalkulator urlopu wypoczynkowego dostępny jest na stronie:

<https://www.gov.uk/calculate-your-holiday-entitlement>

Pracownik zobowiązany jest powiadomić pracodawcę o zamiarze skorzystania z urlopu z odpowiednim wyprzedzeniem. Długość okresu wyprzedzenia powinna być wcześniej uzgodniona między pracownikiem a pracodawcą. Jeżeli tego nie ustalono, termin ten powinien dwukrotnie przekraczać długość urlopu, o który występuje pracownik. I tak np. jeżeli pracownik zamierza wziąć tydzień urlopu, powinien o tym fakcie zawiadomić pracodawcę 2 tygodnie wcześniej. Pracodawcy mogą również ustalać stałe terminy, kiedy pracownicy biorą urlop, np. okres świąteczno-noworoczny.

<https://www.gov.uk/holiday-entitlement-rights>

Informacje lub pomoc można również uzyskać kontaktując się z Advisory, Conciliation and Arbitration Service (ACAS):

Infolinia - 0300 123 11 00

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00, w soboty w godzinach 9:00-13:00.

2.3.4. Wynagrodzenie za pracę

Po przyjeździe do Wielkiej Brytanii należy otworzyć **konto w banku**, aby pracodawca mógł przelać nam wynagrodzenie za pracę oraz abyśmy mogli korzystając z rachunku bankowego opłacać np. czynsz, prąd, gaz oraz otrzymywać świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego, jeżeli będziemy do nich uprawnieni. Aby otworzyć konto należy przedstawić w banku co najmniej jeden z dokumentów potwierdzających tożsamość i aktualne potwierdzenie adresu zamieszkania w Wielkiej Brytanii. Niektóre banki mogą wymagać dwóch lub trzech dokumentów np.:

- paszportu lub dowodu osobistego,
- prawa jazdy,
- umowy najmu mieszkania,
- listu od pracodawcy potwierdzający adres zamieszkania,
- payslip-ów od pracodawcy.

Bank może poprosić również o podanie ostatniego stałego adresu zamieszkania w kraju pochodzenia – w tym celu wystarczy okazać dowód osobisty lub prawo jazdy.

Minimalne krajowe wynagrodzenie NMW National Minimum Wage zostało wprowadzone 1 kwietnia 1999 roku. Od 1 kwietnia 2016 Brytyjski Rząd wprowadził **National Living Wage** dla pracowników w wieku 25 lat i starszych chcąc przejść od niskiego wynagrodzenia, wysokich podatków i dużej pomocy społecznej do wysokich wynagrodzeń, niższych podatków i mniejszej pomocy społecznej. NLW ma zapewnić godne życie osobie pracującej.

<https://www.gov.uk/government/publications/national-living-wage-nlw/national-living-wage-nlw>

Wysokość NMW i NLW:

Od 1 kwietnia 2017r. pracownicy poniżej 18 roku życia powinni otrzymać **4.05** GBP za godzinę, pomiędzy 18 a 20 rokiem życia są uprawnieni do otrzymania minimalnego wynagrodzenia **5.60** GBP za godzinę, pracownicy w wieku 21-24 lata – **7.05** GBP za godzinę, a w wieku 25 lat i powyżej – **7.50** GBP. Minimalne wynagrodzenie **3.50** GBP za godzinę powinien otrzymywać uczeń przyuczający się do zawodu mający mniej niż 19 lat oraz uczniowie w wieku 19 lat i więcej, którzy odbywają swój pierwszy rok nauki. Uczniowie, którzy mają 19 lat i więcej oraz ukończyli pierwszy rok przyuczenia do zawodu, powinni otrzymywać wynagrodzenie zgodne ze swoim wiekiem.

Informacje lub pomoc można uzyskać kontaktując się z Advisory, Conciliation and Arbitration Service (ACAS):

Infolinia - 0300 123 11 00

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00,

w soboty w godzinach 9:00-13:00.

Informacje te dostępne są również na stronie:

<http://www.acas.org.uk>

<https://www.gov.uk/national-minimum-wage-rates>

<https://www.gov.uk/national-minimum-wage/employers-and-the-minimum-wage>

<https://www.tuc.org.uk/know-your-rights>

Osoby legalnie pracujące, ale uzyskujące niskie dochody mogą otrzymywać **zasiłek dla osób o niskich dochodach *Working Tax Credit***.

Zasiłek przyznawany jest osobom:

- w wieku od 16 lat do 24 lat mającym dziecko lub orzeczoną niepełnosprawnością,
- powyżej 25 roku życia mające lub nie mające dziecka,
- pracującym konkretną liczbę godzin tygodniowo,
- otrzymującym wynagrodzenie za swoją pracę,
- których dochody są poniżej konkretnego poziomu.

Podstawowa wysokość zasiłku to **1,960** GBP rocznie, można uzyskać więcej lub mniej w zależności od indywidualnej sytuacji.

Liczba godzin jaką musimy pracować tygodniowo, wysokość zasiłku jaką możemy otrzymać oraz inne informacje dotyczące tego zasiłku znajdują się na stronie:

<https://www.gov.uk/working-tax-credit>

2.3.5. Pracownicy zatrudniani przez agencje zatrudnienia

Od 1 października 2011 roku pracownicy zatrudniani przez agencję zatrudnienia nabyli nowe prawa, tj. takie same prawa jak osoby pracujące na umowę o pracę na takim samym lub na porównywalnym stanowisku pracy u danego pracodawcy. Dotyczy to zarówno osób pracujących w pełnym jak i niepełnym wymiarze czasu pracy. Jednak jeśli nie ma osoby pracującej na takim samym lub porównywalnym stanowisku, nie ma tym samym podstaw do równego traktowania. Począwszy od pierwszego dnia wykonywania pracy, pracownicy zatrudniani przez agencje mają prawo do:

- płatnego urlopu (należy sprawdzić w agencji, która nas zatrudnia),
- minimalnego wynagrodzenia,
- przerw w pracy,
- ustawowego zasiłku macierzyńskiego lub tacierzyńskiego (rodzicielskiego),
- zasiłku chorobowego,
- korzystania z tych samych udogodnień jak pracownicy etatowi, takich jak: stołówka, żłobek dla dziecka, usługi transportowe (dowóz do pracy), toalety, natryski, pokój dla matki z dzieckiem, miejsce parkingowe, itp.,
- dostępu do informacji o wolnych miejscach pracy u danego pracodawcy.

Po **12 tygodniach** pracy u tego samego pracodawcy, zleconej przez tą samą agencję zatrudnienia mamy prawo do równego traktowania pod względem:

- podstawowego wynagrodzenia, zawierającego dodatek urlopowy, nadgodziny, prowizje i premie;
- czasu pracy (nie więcej niż 48 godzin tygodniowo jeśli porównywalni pracownicy nie muszą więcej pracować);
- przerw w pracy;
- urlopu;
- pracy w nocy;
- płatnego czasu wolnego na badania przedporodowe (w przypadku kobiet w ciąży).

Więcej informacji znajduje się na stronie:

<https://www.gov.uk/agency-workers-your-rights/your-rights-as-a-temporary-agency-worker>

2.4. Podatki

2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Brytyjski system podatkowy nakłada różne rodzaje podatków na wszystkich płacących podatki w Wielkiej Brytanii oraz na rezydentów z zagranicy. Każdy, kto przebywa w Wielkiej Brytanii dłużej niż 6 miesięcy w roku podatkowym, jest zobowiązany do płacenia podatku, jednak podatek może być również nałożony w innych okolicznościach.

Przed przyjazdem do Wielkiej Brytanii należy zasięgnąć dalszych informacji w swoim urzędzie skarbowym. W Wielkiej Brytanii powinniśmy skontaktować się z najbliższym HM Revenue & Customs (urząd skarbowy) w celu uzyskania informacji i porady. Adres i numer telefonu najbliższego biura znajdziemy np. w Yellow Pages (książka telefoniczna) oraz na stronie internetowej: www.hmrc.gov.uk

Rezydencja podatkowa

Osoby, które pracują (przebywają) w Wielkiej Brytanii dłużej niż pół roku, powinny ubiegać się o status rezydenta. Wszystkie podatki opłaca się wtedy w Wielkiej Brytanii.

Informacje z zakresu rezydencji podatkowej w Wielkiej Brytanii dostępne są na stronie internetowej: <https://www.gov.uk/tax-foreign-income/residence>

Więcej informacji na temat podatków w Wielkiej Brytanii:

www.eures.europa.eu

<https://www.gov.uk/browse/tax>

<https://www.gov.uk/income-tax>

Odpowiedzi na ogólne pytania dotyczące podatku dochodowego **Income Tax**, udzielane są telefonicznie:

z Wielkiej Brytanii:

tel.: 0300 200 3300

spoza Wielkiej Brytanii:

tel.: 0044 135535 9022

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00, soboty w godzinach 8:00-16:00.

Wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej podpisały porozumienia o unikaniu **podwójnego opodatkowania**, co oznacza, że nie musimy płacić podatku podwójnie za ten sam dochód (w Polsce i w Wielkiej Brytanii).

Informacje z zakresu zawartych porozumień o unikaniu podwójnego opodatkowania dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/tax-foreign-income/taxed-twice>

Rok podatkowy w Wielkiej Brytanii trwa od 6 kwietnia do 5 kwietnia.

Dokumenty potwierdzające podatek zapłacony w ciągu całego roku podatkowego to **P60** - wykaz podatku. Po zakończeniu pracy otrzymujemy **P45**, aby pokazać go następnemu pracodawcy lub urzędowi pracy Jobcentre. Jeśli w momencie rozpoczynania pracy nie mamy P45 lub jest to nasza pierwsza praca, pracodawca wystawi nam formularz starter checklist, który zastąpił formularz P46.

Podatek dochodowy płacimy, od kwoty powyżej rocznej ulgi podatkowej, m.in. od następujących dochodów:

- zarobków z tytułu zatrudnienia, włączając w to pracę na pełen etat, pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy i pracę tymczasową;
- dochodów uzyskanych z samozatrudnienia;
- odsetek od oszczędności przechowywanych w banku lub w towarzystwie budowlanym
- dochodu emerytalnego,
- dochodu z inwestycji;
- zasiłków państwowych (m.in. od zasiłku dla bezrobotnych, wypłacanego według starych zasad zasiłku dla osób niepełnosprawnych *Incapacity Benefit* od 29 tygodnia pobierania go, zasiłku dla owdowiałych rodziców i zasiłku dla wdowców);
- dochodów z czynszu (pochodzących od lokatorów wynajmujących pomieszczenie w naszym domu) jeśli czynsz ten przekracza określony przepisami limit,
- dochodów z funduszy powierniczych (*trusts*).

W Wielkiej Brytanii obecnie obowiązują 3 progi podatkowe: 20% , 40% i 45%.

Podatek od opodatkowanych dochodów płacimy zgodnie z poniższymi progami, powyżej kwoty wolnej od podatku, jeśli mamy standardową ulgę podatkową 11,500 GBP.

Skala podatkowa	2017-18(w GBP) dla osób ze standardową kwotą ulgi podatkowej
Ulga podatkowa	0% do 11,500
Podstawowy próg	20% 11,501– 45,000 osoby ze standardową kwotą ulgi podatkowej zaczynają płacić ten próg od dochodu powyżej 11,500
Wyższy próg	40% 45,001 – 150,000
Dodatkowy próg	45% ponad 150,000

<https://www.gov.uk/income-tax-rates>

<https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-allowances-income-tax/income-tax-rates-and-allowances-current-and-past#tax-rates-and-bands>

Od kwietnia 2016 roku osoby mieszkające w Szkocji obowiązują inne podatki – szczegóły <https://www.gov.uk/scottish-rate-income-tax>

Do pewnej kwoty dochodu w roku podatkowym nie trzeba płacić podatku dochodowego. Jest to tzw. *kwota wolna od podatku, ulga podatkowa*. Standardowa ulga podatkowa na rok 2017-18: wynosi **11,500GBP**

Dochody nie podlegające opodatkowaniu to m.in.:

- dochód ze wszystkich indywidualnych kont oszczędnościowych *Individual Savings Accounts – ISA* i *National Savings Certificates*;
- dochody z czynszu, jeśli dochód z czynszu nie przekracza określonego przepisami limitu;
- wygrane w obligacjach premiowych *premium bonds* albo w loterii krajowej *National Lottery*;
- niektóre zasiłki państwowe, m.in.: zasiłek mieszkaniowy; dodatek na dziecko, zasiłek dla osób niepełnosprawnych, zasiłek na dziecko uzależniony od dochodów, dopłaty do ogrzewania oraz bonus świąteczny, darmowy abonament telewizyjny dla osób powyżej 75 roku życia, zasiłek macierzyński, renta dla wdów po kombatantach wojennych.

Więcej informacji na temat podatków w Wielkiej Brytanii:

<https://www.gov.uk/income-tax-rates>

<http://www.eures.europa.eu>

<https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-allowances-income-tax/income-tax-rates-and-allowances-current-and-past#tax-rates-and-bands>

Tax Credit Helpline – infolinia dotycząca ulg podatkowych:

tel.: 0345 300 3900 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

tel.: 044 2890 538192 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00, w soboty w godzinach 8:00-16:00

Tax Credit Office

Preston

PR1 4AT

Zobacz też punkt 2.1.2.

2.4.2. Podatek VAT

Stawka podatku VAT w Wielkiej Brytanii wynosi 20%. Na niektóre rzeczy podatek VAT jest obniżony np. na foteliki samochodowe dla dzieci, gaz i elektryczność w domu i wynosi wtedy 5 %. Podatku VAT nie płacimy m.in. za większość produktów spożywczych, książki, gazety, czasopisma oraz ubrania dziecięce.

Wykaz stawek VAT dla określonych kategorii produktów dostępny jest na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/guidance/rates-of-vat-on-different-goods-and-services#printing-postage-publications>

2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne

Podatek miejski (Council Tax)

Jest to lokalny podatek od usług publicznych w danym regionie, wyliczany od wartości posiadłości. Podatek pobierają władze lokalne, należy skontaktować się z nimi aby uzyskać więcej informacji. Typowe gospodarstwo domowe płaci od 80 do 120 GBP podatku miejskiego miesięcznie. Jego wysokość ustanawiana jest co roku przez władze lokalne i różni się między regionami. Wysokość podatku zależy również od wartości nieruchomości.

Osoby mieszkające w Wielkiej Brytanii mogą ubiegać się o dofinansowanie do podatku (maksymalnie można dostać nawet 100% zniżki), dotychczasowy zasiłek – *Council Tax Benefit* przestał funkcjonować od 1 kwietnia 2013 r., zastąpiono go *Council Tax Reduction*. O obniżenie

podatku miejskiego może ubiegać się osoba posiadająca lub wynajmująca mieszkanie czy dom, bezrobotna lub pracująca. Podatek może być obniżony o 100%. Wysokość obniżki zależy od:

- miejsca zamieszkania - każde władze miejskie mają swój system,
- okoliczności indywidualnych (np. dochodów, liczby dzieci),
- dochodu gospodarstwa domowego – wchodzi w to oszczędności, emerytury, dochody nasze i partnera,
- tego czy dzieci mieszkają z nami,
- tego czy mieszkają z nami inne osoby dorosłe.

Council Tax Reduction nie dotyczy obszaru Irlandii Północnej.

<https://www.gov.uk/council-tax-reduction>

Informacji należy szukać na stronach internetowych:

www.voa.gov.uk

www.saa.gov.uk

<https://www.gov.uk/council-tax/working-out-your-council-tax>- na tej stronie znajdują się informacje kto może skorzystać ze zniżek w podatku miejskim.

Podatek od spadku

Standardowo podatku od spadku nie płaci się od nieruchomości o wartości poniżej **325,000 GBP** lub gdy spadek przekazywany jest małżonkowi / partnerowi lub instytucji charytatywnej. Standardowa stawka podatku od spadku wynosi 40 % kwoty powyżej progu 325,000 GBP.

Podatek od nieruchomości

Standardowa stawka podatku od zakupu nieruchomości zależy od wartości nieruchomości i wynosi:

Wartość nieruchomości do 125,000 GBP	0%
Następne 125,000 GBP (w przedziale od 125,001GBP do 250,000 GBP)	2%
Następne 675,000 GBP (w przedziale od 250,001 GBP do 925,000 GBP)	5%
Następne 575,000GBP (w przedziale od 925.001 GBP do 1,5 milionaGBP)	10%
kwota (powyżej 1,5milionaGBP)	12%
	Pozostała

Istnieją odmiennie reguły w przypadku zakupu pierwszego domu. Informacje z tego zakresu dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/stamp-duty-land-tax>

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/stamp-duty-land-tax/residential-property-rates>

<https://www.tax.service.gov.uk/calculate-stamp-duty-land-tax/#/intro> - kalkulator należnego podatku

2.5. Zabezpieczenie społeczne

National Insurance Number jest to numer referencyjny dotyczący całego systemu ubezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii. Składa się z liter i cyfr i jest indywidualnym numerem nadawanym na całe życie. Jest on potrzebny w sytuacji podjęcia pracy (ubiegania się o pracę), ubiegania się o kredyt studencki czy w sytuacji korzystania ze świadczeń społecznych.

Numer ten wysyłany jest automatycznie do osób, które mieszkają w Wielkiej Brytanii, tuż przed ich szesnastymi urodzinami oraz do osób, których rodzice pobierają na nie zasiłek rodzinny.

Osoby między 16 a 20 rokiem życia, które nie otrzymały National Insurance Number powinny skontaktować się z doradcą **0300 200 3500** od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00, w celu uzyskania dalszych wskazówek.

Polacy, którzy przyjechali do Wielkiej Brytanii i potrzebują NI Number ponieważ chcą rozpocząć pracę lub samozatrudnienie powinni skontaktować się telefonicznie z National Insurance Number application line: 0345 600 0643, od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00.

Osoba ubiegająca się o NI Number umówiona zostanie na „wywiad potwierdzający tożsamość” – „evidence of identity interview” lub otrzyma formularz pocztą. Jeśli będzie konieczność przyścia na wywiad to JobCentre Plus potwierdzi datę, godzinę i miejsce wywiadu oraz przekaze nam informacje jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku.

Na spotkaniu z pracownikiem urzędu zapytani będziemy o powody ubiegania się o NI Number oraz poproszeni zostaniemy o przedstawienie dokumentów potwierdzających tożsamość np.: ważny paszport, dowód osobisty, akt urodzenia, akt ślubu lub prawo jazdy.

Przydzielony nam numer przesłany zostanie do nas listownie. Z chwilą otrzymania NI Number informujemy o nim naszego pracodawcę.

Numeru NI nie przekazujemy osobom nieuprawnionym.

Jeśli zgubiliśmy lub zapomnieliśmy swój NI Number możemy znaleźć go na:

- P60 (karta podatkowa, którą otrzymujemy od pracodawcy na koniec roku podatkowego),
- payslipach,
- zeznaniu podatkowym,
- innych dokumentach oficjalnych,

możemy również wnioskować o podanie go na formularzu CA5403 lub zadzwonić na infolinię.

Od 10 października 2010 nie obowiązuje National Insurance Number Card – liczy się numer sam w sobie, a nie karta.

Składki na ubezpieczenie społeczne NICs opłacane są z chwilą rozpoczęcia pracy lub samozatrudnienia od ukończenia 16 roku życia do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego. Są one potrącanie bezpośrednio z wynagrodzenia pracownika. Istnieje kilka kategorii składek, np. osoby zatrudnione płacą składki w kategorii pierwszej (*class 1*). Składki są płacone przez osoby zarabiające co najmniej **157 GBP** tygodniowo w 2017-18. Zarówno pracownik, jak i pracodawca są zobowiązani do opłacania składek. Kategoria pierwsza *Class 1* przy opłacaniu składek obejmuje osoby o dochodach od **157 GBP** do **866 GBP** tygodniowo (od 680 GBP do 3,750 GBP miesięcznie) w 2017-18. W 2017-18 pracownik płaci składkę w wysokości 12% swojego

dochodu. Od nadwyżek dochodu ponad **866 GBP** tygodniowo (3,750 GBP miesięcznie) składka na ubezpieczenie społeczne wynosi dodatkowe 2%.

<https://www.gov.uk/national-insurance/national-insurance-classes>

Poziom składek na ubezpieczenie społeczne NI uzależniony jest od statusu zatrudnienia. Pracownicy 1 kategorii nie płacą NI jeśli ich dochody są poniżej **157 GBP** tygodniowo w roku podatkowym 2017-18.

Jeśli zarobimy między 113 GBP a 157 GBP tygodniowo nasze składki wpłacone będą aby chronić nasz rejestr składek ubezpieczenia NI.

Są 4 rodzaje składek:

- **Class 1** składki te są płacone przez pracownika zarabiającego więcej niż **157 GBP** tygodniowo, który jest poniżej wieku emerytalnego, automatycznie potrącane przez pracodawcę,
- **Class 1A i 1B** składki opłacane bezpośrednio przez pracodawcę,
- **Class 2** składki te są płacone przez osoby samozatrudnione (nie płacimy ich jeśli nasz roczny dochód jest niższy niż **6,025 GBP**),
- **Class 3** dobrowolne składki płacone przez osoby, które nie zarabiają wystarczająco aby płacić NICs, ale chcą sobie zapewnić ustawową emeryturę kiedy będą w wieku emerytalnym,
- **Class 4** składki płacone są przez osoby samozatrudnione, które osiągnęły wysokie dochody (tj. wyższe niż **8,164 GBP**).

Osoby nie płaące składek powinny, w razie choroby lub ciąży, skontaktować się z lokalnym biurem opieki społecznej (Social Security) w celu uzyskania informacji na temat zasiłków państwowych.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/national-insurance>

Dokumenty potwierdzające opłacane składki przez pracownika to **P45** wystawiany przez pracodawcę oraz **P60** wykaz podatku zapłaconego w ciągu całego roku podatkowego.

Po zakończeniu pracy otrzymujemy P45, aby pokazać go następnemu pracodawcy lub urzędowi pracy Jobcentre. Jeśli w momencie rozpoczynania pracy nie mamy P45, niezbędne jest wypełnienie formularza „Starter checklist”, który zastąpił P46.

2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania

Rząd Brytyjski wprowadził ograniczenia (limit) dotyczące pobieranych zasiłków tj., maksymalną całkowitą wysokość zasiłków i ulg pobieranych przez osoby w danym gospodarstwie domowym (rodzinę lub osobę samotną) – **Benefit cap**. Ograniczenia te dotyczą wszystkich zasiłków jakie osoby w wieku 16 – 64 lata mogą otrzymywać.

Od jesieni 2016 roku wysokość **Benefit cap** będzie uzależniona od miejsca zamieszkania:

- poza Londynem
- 384.62 GBP tygodniowo (20,000 GBP rocznie) dla pary (mieszkającej wspólnie z dziećmi lub bez dzieci),
- 384.62 GBP tygodniowo (20,000 GBP rocznie) dla samotnych rodziców, z którymi mieszka dziecko,

- 257.69 GBP tygodniowo (13,400 GBP rocznie) dla samotnego dorosłego bez dziecka lub którego dziecko z nim nie mieszka.
 - w Londynie
- 442.31 GBP tygodniowo (23,000 GBP rocznie) dla pary (mieszkającej wspólnie z dziećmi lub bez dzieci),
- 442.31 GBP tygodniowo (23,000 GBP rocznie) dla samotnych rodziców, z którymi mieszka dziecko,
- 296.35 GBP tygodniowo (15,410 GBP rocznie) dla samotnego dorosłego bez dziecka lub którego dziecko z nim nie mieszka.

Wprowadzone ograniczenia oznaczają, że wysokość poszczególnych zasiłków będzie obniżona tak, aby całkowita kwota otrzymywanych zasiłków nie przekroczyła maksymalnej wysokości.

Więcej informacji dotyczących Benefit cap wraz z kalkulatorem Benefit cap oraz wykaz zasiłków, dla których Benefit cap ma lub nie ma zastosowania znajduje się na stronie:

<https://www.gov.uk/benefit-cap>

2.5.1.1. Emerytura

Wiek emerytalny *Retirement age* to nie to samo co wiek emerytalny uprawniający do emerytury państwowej *State Pension age*, który uzależniony jest od tego kiedy dana osoba się urodziła i jakiej jest płci. Każdy może kontynuować pracę zawodową po osiągnięciu wieku emerytalnego uprawniającego do emerytury państwowej *State Pension age*.

Domyślny wiek emerytalny *Retirement age* (do tej pory było to 65 lat dla kobiet i mężczyzn) zostaje wycofany. Większość ludzi może teraz pracować jak długo chcą. Zgodnie z tym, wiek emerytalny osiągamy wtedy kiedy chcemy przejść na emeryturę. Większość pracodawców nie określa obowiązkowego wieku przejścia na emeryturę dla swoich pracowników. Jeśli pracownik decyduje się na dłuższe zatrudnienie, nie może być z tego powodu dyskryminowany. Jednak niektórzy pracodawcy mogą określić przymusowy wiek emerytalny dla swoich pracowników jeśli odpowiednio to umotywuja.

Przejście na emeryturę jest formą rezygnacji z pracy, pracodawcy i pracownicy muszą przestrzegać obowiązującego prawa w tym zakresie.

Podstawowa państwowa emerytura *The Basic State Pension* przechodzi zmiany.

Nowe zasady *The New State Pension* dotyczą osób, które osiągnęły wiek emerytalny 6 kwietnia 2016 roku lub po tej dacie, czyli mają to zastosowanie dla:

- mężczyzn urodzonych 6 kwietnia 1951 roku lub później,
- kobiet urodzonych 6 kwietnia 1953 roku lub później.

The New State Pension nie jest ustalana automatycznie, należy o nią wnioskować. Na 4 miesiące przed osiągnięciem wieku emerytalnego do każda osoba powinna otrzymać list z informacją co należy zrobić w celu ubiegania się o New State Pension. Jeśli ktoś nie otrzyma takiego listu, wtedy należy skontaktować się telefonicznie z właściwą instytucją w celu uzyskania dalszych informacji. Najwcześniej będziemy mogli ubiegać się o nową emeryturę państwową z chwilą osiągnięcia wieku emerytalnego. Zazwyczaj musimy mieć co najmniej **10 lat kwalifikujących** w opłacaniu składek na

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

ubezpieczenie społeczne NI i nie muszą to być lata liczone pod rząd aby uzyskać jakąkolwiek nową emeryturę państwową.

Oznacza to, że w ciągu tych 10 lat jedno lub więcej z poniższych ma zastosowanie:

- pracowaliśmy i płaciliśmy składki na ubezpieczenie społeczne NI,
- pobieraliśmy określone przez prawo zasiłki z ubezpieczenia społecznego NI, np. z tytułu bezrobocia, choroby lub jako rodzic lub opiekun,
- płaciliśmy dobrowolne składki na ubezpieczenie społeczne.

Wysokość pełnej nowej emerytury będzie wynosiła **159.55** GBP tygodniowo. Wysokość otrzymywanej nowej emerytury będzie zależało od rejestru opłacanych przez nas składek na ubezpieczenie społeczne NI.

Szczegóły:

<https://www.gov.uk/new-state-pension>

Podstawowa państwowa emerytura *The Basic State Pension* ma zastosowanie dla osób, które osiągnęły wiek emerytalny przed 6 kwietnia 2016 r., wypłacana jest przez Rząd Brytyjski osobom, które uzyskały wiek emerytalny *State Pension age* tzn. wtedy, kiedy mają opłaconą wystarczającą ilość składek na ubezpieczenie społeczne *National Insurance*.

Wiek emerytalny kwalifikujący do emerytury państwowej możemy sprawdzić na stronie <https://www.gov.uk/state-pension-age> gdzie znajduje się specjalny kalkulator.

Maksymalnie w roku 2017-18 można uzyskać **122.30** GBP tygodniowo. Wysokość emerytury wzrasta każdego roku (w oparciu o aktualne ceny / zarobki w Wielkiej Brytanii).

Wysokość emerytury może być podwyższona do **73.30** GBP tygodniowo jeśli:

- jesteśmy w związku małżeńskim lub partnerskim,
- nasza podstawowa emerytura państwowa będzie poniżej **73.30** GBP tygodniowo, po spełnieniu określonych warunków kwalifikujących. -

Potrzebujemy 30 lat opłacania składek na ubezpieczenie społeczne lub ulg w ich opłacania, aby uzyskać pełną podstawową emeryturę państwową. Lata te są latami kwalifikującymi. Oznacza to, że w ciągu tych 30 lat jedno lub więcej z poniższych ma zastosowanie:

- pracowaliśmy i płaciliśmy składki na ubezpieczenie społeczne NI,
- pobieraliśmy zasiłki z ubezpieczenia społecznego NI, np. z tytułu bezrobocia, choroby lub jako rodzic lub opiekun,
- płaciliśmy dobrowolne składki na ubezpieczenie społeczne.

Jeśli mamy mniej niż 30 lat kwalifikujących nasza emerytura państwowa będzie niższa niż **122.30** GBP tygodniowo, ale może będzie możliwość podwyższenia jej poprzez dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne.

„Lata kwalifikujące”

Jeśli pracujemy i opłacamy składki na ubezpieczenie społeczne lata naszej pracy traktowane są jako „kwalifikujące” jeśli:

*Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy*

- pracujemy i zarabiamy powyżej **157 GBP** tygodniowo lub
 - jesteśmy samozatrudnieni i opłacamy składki na ubezpieczenie społeczne.
- Mogło tak być, że nie płaciliśmy składek na ubezpieczenie społeczne ponieważ zarabialiśmy mniej niż **157 GBP** tygodniowo, ale te lata pracy nadal mogą być traktowane jako kwalifikujące jeśli nasze zarobki tygodniowe u jednego pracodawcy wynosiły między **113a 157 GBP**.

Jeśli nie pracowaliśmy z powodu choroby, niepełnosprawności, jesteśmy opiekunem lub osobą bezrobotną to w niektórych przypadkach możemy uzyskać od rządu ulgi w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne, które brane są pod uwagę przy ubieganiu się o podstawową emeryturę państwową.

Jeśli nie jesteśmy uprawnieni do otrzymania podstawowej emerytury państwowej lub emerytury o maksymalnej wysokości, możemy kwalifikować się do otrzymania emerytury lub podwyższenia jej wysokości do **73 . 30 GBP** tygodniowo korzystając ze składek na ubezpieczenie społeczne współmałżonka lub partnera, pod warunkiem, że oboje osiągnęliśmy wiek emerytalny, nasz współmałżonek lub partner osiągnął wiek emerytalny przed 6 kwietnia 2016 r. i kwalifikuje się do otrzymania jakiejś części podstawowej emerytury państwowej nawet jeśli o nią nie wystąpił oraz w przypadku mężczyzn – jeśli żona urodziła się po 6 kwietnia 1950 roku.

Jeśli nie kwalifikujemy się do otrzymania emerytury państwowej, tj. nie spełniamy omówionych powyżej warunków a chcielibyśmy ją otrzymywać możemy dobrowolnie opłacać składki na ubezpieczenie społeczne.

Potrzebujemy 30 lat opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, aby uzyskać pełną emeryturę państwową z chwilą przejścia na emeryturę. Możemy dobrowolnie opłacać składki, aby wypełnić luki w ich płaceniu lub by ich uniknąć. Luki w opłacaniu składek mogą wynikać z tego, że:

- jesteśmy chorzy, nie pracujemy i nie dostajemy żadnych zasiłków,
- jesteśmy bezrobotni i nie dostajemy żadnych zasiłków,
- mieszkamy za granicą i nie musimy opłacać składek na ubezpieczenie społeczne,
- jesteśmy samozatrudnieni i osiągamy dochody poniżej **6,025 GBP** rocznie i nie musimy opłacać składek na ubezpieczenie społeczne.

Chęć dobrowolnego opłacania składek może wynikać z:

- zbliżania się do wieku emerytalnego i nie posiadania 30 lat opłacanych składek,
- posiadania luk w opłacaniu składek,
- pewności, że nie będzie się w stanie opłacać składek przez 30 lat podczas życia zawodowego i chęci uniknięcia luk.

Należy jednak sprawdzić czy jesteśmy uprawnieni do opłacania dobrowolnie ubezpieczenia społecznego.

Szczegóły na stronie:

<https://www.gov.uk/voluntary-national-insurance-contributions>

Mężczyźni urodzeni przed 1945 rokiem i kobiety urodzone przed 1950 rokiem potrzebują więcej lat kwalifikujących, aby otrzymać pełną emeryturę państwową i konkretną liczbę lat, aby otrzymać jakąkolwiek emeryturę państwową:

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

	Liczba lat potrzebnych do uzyskania pełnej emerytury państwowej	Liczba lat potrzebnych do uzyskania jakiegokolwiek emerytury państwowej
Mężczyźni urodzeni przed 6 kwietnia 1945	44	11
Kobiety urodzone przed 6 kwietnia 1950	39	10

Jak ubiegać się o emeryturę:

Emerytury nie dostaje się automatycznie, należy się o nią ubiegać. Na miesiące przed osiągnięciem wieku emerytalnego należy spodziewać się listu z urzędu z informacją co należy zrobić w celu ubiegania się o emeryturę. Jeśli nie otrzyma się listu z urzędu należy zadzwonić na specjalną linię telefoniczną (zgłoszeniową), aby uzyskać informacje co dalej należy zrobić, aby ubiegać się o emeryturę. Linia zgłoszeniowa: tel.: 0800 731 7898 czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00.

O emeryturę możemy ubiegać się również przez internet:

<https://www.gov.uk/claim-state-pension-online>

lub wysyłając wniosek pocztą do lokalnego centrum emerytalnego.

Szczegóły:

<https://www.gov.uk/state-pension/how-to-claim>

W Irlandii Północnej inaczej ubiegamy się o państwową emeryturę, szczegóły na stronie:

<https://www.nidirect.gov.uk/services/claim-your-state-pension-online>

Przejście na emeryturę można odroczyć, a to może wpłynąć na jej przyszłą wysokość.

Dodatkowa emerytura państwowa *Additional State Pension*. Z chwilą gdy osiągamy wiek emerytalny do otrzymania emerytury państwowej i ubiegamy się o emeryturę, automatycznie dostaniemy każdą dodatkową emeryturę państwową, do której jesteśmy uprawnieni. Nie musimy o nią dodatkowo wnioskować.

Osoby, które osiągnęły wiek emerytalny 6 kwietnia 2016 r. lub później nie są uprawnione do otrzymywania dodatkowej emerytury – otrzymają nową państwową emeryturę *The New State Pension* opisaną powyżej.

Dodatkowa emerytura państwowa to dodatkowa kwota pieniędzy (nie konkretna kwota) wypłacana nam razem z emeryturą państwową, oparta jest na składkach na ubezpieczenie społeczne i zależy m.in. od wysokości dochodów.

<https://www.gov.uk/additional-state-pension/overview>

W Wielkiej Brytanii funkcjonuje również emerytura zakładowa i indywidualna.

Szczegóły na stronie:

<https://www.gov.uk/workplace-pensions/about-workplace-pensions>

<https://www.gov.uk/personal-pensions-your-rights>

Informacje na temat koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie emerytur można uzyskać na stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych:

<http://www.zus.pl>

2.5.1.2. Świadczenia chorobowe

Jeśli jesteśmy pracownikiem i nie możemy pracować bo jesteśmy chorzy, możemy otrzymać ustawowy **zasiłek chorobowy Statutory Sick Pay (SSP)**, jeśli:

- jesteśmy zatrudnieni jako pracownik na umowę o pracę i posiadamy wszystkie uprawnienia pracownicze,
- jesteśmy chorzy od co najmniej 4 dni z rzędu (włączając w to weekend, święta i dni kiedy normalnie nie pracujemy),
- nasze wynagrodzenie tygodniowe brutto wynosi minimum 113 GBP (przed odliczeniem podatku),- poinformujemy pracodawcę przed końcem zwolnienia lub w ciągu 7 dni od początku choroby, jeśli nie ma określonej daty końcowej.

Do otrzymywania ustawowego zasiłku chorobowego uprawnieni są również pracownicy zatrudniani przez agencje zatrudnienia jeśli spełniają ww. warunki.

Inne zasady przyznawania zasiłku dotycząc pracowników w branży rolniczej.

Informacje z tego zakresu dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/agricultural-sick-pay>

Zasiłek chorobowy wypłacany jest dopiero po 3 tzw. „oczekujących” dniach, chyba że otrzymywało się go w ciągu ostatnich 8 tygodni i ponownie ma się do niego prawo. Aby go otrzymać należy poinformować pracodawcę, że jest się chorym oraz jeśli o to poprosi, przedstawić zaświadczenie lekarskie z ósmego dnia choroby, ale tylko w przypadku nieobecności dłuższej niż 7 dni. Standardowa tygodniowa stawka **SSP** to **89.35** GBP, wypłacana w taki sposób jak normalne wynagrodzenie. Płaci się od niego podatek i składki na ubezpieczenie społeczne.

Na zasiłku **SSP** można przebywać maksymalnie 28 tygodni.

Nie jest się uprawnionym do otrzymywania zasiłku chorobowego jeśli:

- otrzymało się już maksymalną ilość zasiłku, tj. przez okres 28 tygodni,
- otrzymuje się zasiłek macierzyński,
- przebywało się dłużej niż 3 lata na „powiązanych okresach” choroby.

Jeśli nie kwalifikujemy się do otrzymania zasiłku chorobowego oraz jeśli pobieraliśmy już go przez maksymalny okres tj. 28 tygodni, nasz pracodawca powinien dać nam formularz SSP1:

- w ciągu 7 dni od rozpoczęcia się choroby, jeśli nie kwalifikujemy się do otrzymania SSP,
- w ciągu 7 dni od zakończenia pobierania SSP, jeśli nastąpiło to nieoczekiwanie kiedy nadal jesteśmy chorzy,
- w 23 tygodniu pobierania SSP lub przed nim, jeśli okres pobierania zasiłku zakończy się zanim wyzdrowiejemy.

Z formularzem tym możemy ubiegać się o **zasiłek dla osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy *Employment and Support Allowance (ESA)***.

Zasiłek ten zapewnia:

- wsparcie finansowe jeśli jest się niezdolnym do pracy,
- indywidualną pomoc abyśmy mogli pracować jeśli możemy.

O zasiłek ten można ubiegać się pracując, będąc samozatrudnionym lub bezrobotnym.

Wniosek można złożyć telefonicznie dzwoniąc na specjalną linię:

tel.: 0800 055 6688 od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00

lub wysyłając pocztą wypełniony wniosek do lokalnego urzędu pracy JobCentre Plus.

Formularz wniosku do wypełnienia znajduje się na stronie:

<https://www.gov.uk/employment-support-allowance/how-to-claim>

Zasiłek może otrzymywać osoba, która:

- jest poniżej wieku emerytalnego,
- nie pobiera zasiłku chorobowego ani macierzyńskiego i nie wróciła do pracy,
- nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych.

Wsparcie finansowe w ramach **ESA**:

<u>Okres pobierania</u>	<u>Okoliczności</u>	<u>Kwota tygodniowa</u>
pierwsze 13 tygodni	osoby poniżej 25 roku życia	57.90GBP
pierwsze 13 tygodni	osoby wieku 25 lat lub powyżej	73.10GBP
od 14 tygodnia	Grupa aktywizacyjna związana z pracą	do 73.10 GBP
od 14 tygodnia	Grupa wsparcia	do 109.65 GBP

Wysokość zasiłku uzależniona jest od okoliczności (np. naszych dochodów) oraz rodzaju zasiłku **ESA** do którego się kwalifikujemy:

- zasiłek uzależniony od składek NICs – jeśli opłaciło się wystarczająco dużo składek na ubezpieczenie społeczne,
- zasiłek uzależniony od dochodów – jeśli mamy niskie dochody i nie mamy opłaconych wystarczająco dużo składek na ubezpieczenie społeczne.

Po 13 tygodniach pobierania zasiłku zostaje się umieszczonym w jednej z dwóch grup.

Grupa aktywizacyjna związana z pracą. Będąc w tej grupie musimy chodzić na regularne spotkania z doradcą zawodowym. Doradca pomoże nam w określeniu celów zawodowych, podwyższeniu kwalifikacji lub w sprawach związanych z podjęciem zatrudnienia. Kwota otrzymywanego zasiłku może być obniżona jeśli nie będziemy chodzili na spotkania z doradcą lub nie będziemy podejmowali aktywności związanych z podjęciem pracy.

Grupa wsparcia. Będąc w tej grupie nie musimy spotykać się regularnie z doradcą zawodowym, ale możemy poprosić o rozmowę z doradcą personalnym. Zazwyczaj jest się w tej grupie jeśli nasze schorzenia lub niepełnosprawności znacznie ograniczają to co możemy robić.

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/statutory-sick-pay>

<https://www.gov.uk/employment-support-allowance/what-youll-get>

<http://www.eures.europa.eu>

www.adviceguide.org.uk

2.5.1.3. Świadczenia na wypadek macierzyństwa i urlop macierzyński

Kobiety pracujące w Wielkiej Brytanii nie otrzymują normalnego wynagrodzenia podczas urlopu macierzyńskiego, przysługuje im jednak prawo do jednego z dwóch rodzajów świadczeń.

Do **ustawowego zasiłku macierzyńskiego Statutory Maternity Pay – (SMP)** mają prawo kobiety, które:

- są zatrudnione (na podstawie umowy o pracę) przez obecnego pracodawcę bez przerwy przez okres co najmniej 26 tygodni aż do 15 tygodnia przed urodzeniem dziecka,
- zarabiają średnio co najmniej **113 GBP** brutto tygodniowo,
- poinformowały pracodawcę z odpowiednim wyprzedzeniem tj. 28 dni przed planowanym rozpoczęciem pobierania zasiłku macierzyńskiego,
- przedstawiły zaświadczenie potwierdzające bycie w ciąży wystawione przez lekarza lub położną.

Pracodawca ma obowiązek potwierdzić prawo do świadczenia w ciągu 28 dni, podać kwotę zasiłku oraz datę jego rozpoczęcia i zakończenia. Jeśli uzna, że pracownica nie jest uprawniona do jego pobierania musi dać jej formularz SMP1 w ciągu 7 dni od podjęcia decyzji i wytłumaczyć czemu jest ona odmowna.

Zasiłek ten wypłacany jest do 39 tygodni. Zasiłek **SMP** płaci się wg następujących stawek:

- 90% średnich tygodniowych zarobków (przed odciążeniem podatku) pracownicy przez pierwsze 6 tygodni;
- przez pozostały okres 33 tygodni –**140.98 GBP** na tydzień lub 90% średnich tygodniowych zarobków brutto pracownicy.

Zasiłek wypłacany jest w ten sam sposób co wynagrodzenie, odciążane są od niego składki na ubezpieczenie społeczne i podatek.

Kalkulator umożliwiający obliczenie przez pracodawcę wysokości ustawowego zasiłku macierzyńskiego dostępny jest na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/maternity-paternity-calculator>

Ustawowy urlop macierzyński trwa 52 tygodnie, składa się z dwóch etapów:

- 26 tygodni zwykłego urlopu macierzyńskiego,
- 26 tygodni dodatkowego urlopu macierzyńskiego.

Nie ma konieczności brać 52 tygodni urlopu, ale trzeba wziąć 2 tygodnie urlopu po urodzeniu się dziecka (albo 4 tygodnie jeśli jest się pracownikiem fizycznym w fabryce).

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Zazwyczaj najwcześniej urlop macierzyński zaczyna się 11 tygodni przed tygodniem, w którym oczekiwana jest data porodu. Urlop rozpocznie się również dzień po narodzinach dziecka lub automatycznie jeśli jest się nieobecny w pracy w związku z chorobami związanymi z ciążą w ciągu 4 tygodni przed narodzinami dziecka.

Do urlopu macierzyńskiego mają prawo osoby zatrudnione jako pracownicy z pełnymi uprawnieniami pracowniczymi, które w odpowiedni sposób poinformowały swojego pracodawcę o urlopie, nie ma znaczenia jak długo były zatrudnione przez danego pracodawcę, ile godzin pracowały ani ile zarabiały.

Inne zasiłki związane z macierzyństwem:

- zasiłek rodzinny / na dziecko,
- ulga podatkowa na dziecko,
- dodatek do wynagrodzenia dla osób o niskich zarobkach – można go kontynuować przez 39 tygodni od pójścia na urlop macierzyński,
- zasiłek dla osób o niskich dochodach – można go otrzymywać nawet kiedy się nie pracuje.

Jednorazowo można otrzymać kwotę **500 GBP** za narodziny dziecka w przypadku spełnienia 2 warunków:

1. kobieta spodziewa się pierwszego dziecka lub jest w ciąży mnogiej,
2. kobieta lub jej partner otrzymuje określone przepisami zasiłki.

Jeśli kobieta nie kwalifikuje się, aby otrzymać zasiłek SMP, może otrzymywać **zasiłek (dodatek) macierzyński *Maternity Allowance* –(MA)**, przy założeniu, że jest zatrudniona lub pracuje na zasadzie samozatrudnienia i opłaca Class 2 NI (włączając w to voluntary NI) lub niedawno przestała pracować. Zasiłek macierzyński typu **MA** jest również płacony do 39 tygodni. O zasiłek ten można zacząć wnioskować od 26 tygodnia ciąży a zacząć go pobierać najwcześniej w 11-tym tygodniu przed porodem.

Wysokość zasiłku:

- **140,98 GBP** tygodniowo lub 90% średnich tygodniowych zarobków brutto w zależności od tego, która kwota jest niższa, przez 39 tygodni, jeśli kobieta:
 - jest zatrudniona, ale nie może pobierać SMP,
 - jest samozatrudniona i opłaca składki Class 2 na ubezpieczenie społeczne przez co najmniej 13 tygodni w ciągu 66 tygodni przed porodem,
 - dopiero co przestała pracować,ponadto:
 - była zatrudniona lub samozatrudniona przez okres 26 tygodni w ciągu 66 tygodni przed narodzinami dziecka,
 - zarabiała co najmniej 30 GBP tygodniowo przez okres dowolnych 13 tygodni.
- **27 GBP** tygodniowo przez 14 tygodni jeśli przez co najmniej 26 tygodni w okresie 66 tygodni przed przyjściem na świat dziecka kobieta:
 - jest zamężna lub w związku partnerskim,
 - nie jest zatrudniona ani samozatrudniona,
 - jest częścią przedsiębiorstwa samozatrudnionego współmałżonka ani partnera,
 - praca którą wykonuje jest na rzecz przedsiębiorstwa i niepłatna,

- współmałżonek jest zarejestrowany jako samozatrudniony w HMRC i płaci składki Class 2 na ubezpieczenie społeczne
- współmałżonek lub partner pracuje jako osoba samozatrudniona,
- nie jest uprawniona do ustawowego zasiłku macierzyńskiego SMP ani wyższej kwoty zasiłku macierzyńskiego MA.

Szczegóły:

<https://www.gov.uk/maternity-allowance/eligibility>

Ustawowy zasiłek tacierzyński–Statutory Paternity Pay jest to nowy zasiłek, który odnosi się do osób, które pracowały i zarabiały w Wielkiej Brytanii u tego samego pracodawcy przez co najmniej 26 tygodni przed 15-tym tygodniem przed urodzeniem się dziecka i poinformowały pracodawcę z odpowiednim wyprzedzeniem o planowanym rozpoczęciu pobierania zasiłku macierzyńskiego. O chęci pobierania danego zasiłku należy poinformować pracodawcę wcześniej niż 15 tygodni przed wyznaczoną datą porodu lub 7 dni od uzyskania potwierdzenia adopcji. Główna zasada mówi, że osoba chcąc pobierać dany zasiłek musi zarabiać co najmniej 113 GBP tygodniowo. Zasiłek wypłacany jest do dwóch tygodni z rządu w wysokości 140,98 GBP albo w wysokości 90% średnich tygodniowych zarobków. Zasiłek można pobierać licząc od dnia porodu maksymalnie przez 2 tygodnie i musi się zakończyć w ciągu 56 dni. Po narodzinach dziecka. Może być wypłacany tylko podczas przebywania na urlopie tacierzyńskim.

Jeśli dziecko przyszło na świat 5 kwietnia 2015 r. lub później można być uprawnionym do **dzielonego urlopu rodzicielskiego Shared Parental Leave (SPL)** i **państwowego dzielonego zasiłku rodzicielskiego Statutory Shared Parental Pay (ShPP)**.

Szczegóły:

<https://www.gov.uk/shared-parental-leave-and-pay/eligibility>

Zarówno podczas urlopu macierzyńskiego jak i tacierzyńskiego mamy prawa pracownicze do:

- podwyżki naszego wynagrodzenia,
- nabycia uprawnień do urlopu wypoczynkowego,
- powrotu do pracy.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/maternity-pay-leave>

<https://www.gov.uk/statutory-maternity-pay/what-youll-get>

<https://www.gov.uk/paternity-pay-leave>

<https://www.gov.uk/maternity-allowance>

<http://www.eures.europa.eu>

2.5.1.4. Renta z tytułu niezdolności do pracy

Jeżeli pracownik pozostaje niezdolny do pracy przez okres 52 tygodni, pobierany przez niego najprawdopodobniej zasiłek z tytułu niezdolności do pracy zostanie zamieniony na rentę z tytułu niezdolności do pracy. Nie można ubiegać się o rentę inwalidzką po przekroczeniu wieku emerytalnego.

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Innym świadczeniem dla osób niepełnosprawnych jest **zasiłek Disability Living Allowance**. Wypłaca się go osobom, które potrzebują stałej opieki. Wysokość tego świadczenia uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności, składa się z dwóch elementów:

- opiekuńczego – jeśli dana osoba potrzebuje pomocy i opieki bo nie jest w stanie sama się sobą zająć,
- ruchowego – jeśli dana osoba w ogóle nie może się poruszać lub porusza się z wielkim trudem.

Można dostawać jeden lub dwa elementy:

Stawka	Element opiekuńczy	Element ruchowy
Wyższa	83.10 GBP tygodniowo	58.00 GBP tygodniowo
Średnia	55.65 GBP tygodniowo	nie ma zastosowania
Niższa	22.00 GBP tygodniowo	22.00 GBP tygodniowo

Od 8 kwietnia 2013 r. zasiłek **Personal Independence Payment PIP** zastąpił **Disability Living Allowance DLA** dla niepełnosprawnych w wieku 16-64 lat.

O **DLA** można się ubiegać jedynie w imieniu dzieci poniżej 16 roku życia.

Osoby w wieku 16-64 lat muszą ubiegać się o **PIP**.

DLA dla dzieci poniżej 16 roku życia.

Jest to zasiłek, który ma pomóc w pokryciu dodatkowych kosztów związanych z opieką nad dzieckiem:

- poniżej 16 roku życia,
- mającym problemy z poruszaniem się,
- potrzebującym więcej opieki niż inne dzieci w tym samym wieku.

Zasiłek przyznawany jest w wysokości od **22.00** GBP do **141.10** GBP tygodniowo w zależności od zakresu pomocy jakiej dziecko potrzebuje. Wypłacany jest co 4 tygodnie i jest zwolniony z podatku. Składa się z dwóch elementów:

- opiekuńczego – jeśli dziecko potrzebuje pomocy i opieki bo nie jest w stanie samo się sobą zająć,
- ruchowego – jeśli dziecko w ogóle nie może się poruszać lub porusza się z wielkim trudem.

Stawki poszczególnych elementów jak powyżej.

Personal Independence Payment PIP, zasiłek dla osób w wieku 16-64 lata, który zastąpił **DLA** składa się również z dwóch elementów i nie podlega opodatkowaniu. Można dostawać jeden lub dwa elementy.

<u>Element życia codziennego</u>	<u>Stawka tygodniowa</u>
Standardowy	55.65 GBP
Podwyższony	83.10 GBP
<u>Element ruchowy</u>	<u>Stawka tygodniowa</u>
Standardowy	22.00 GBP
Podwyższony	58.00 GBP

O zasiłek mogą ubiegać się osoby przewlekle chore, posiadające niepełnosprawność lub trudności w codziennym życiu (np. z przygotowaniem posiłku i jedzeniem, ubieraniem i rozbieraniem się, myciem, korzystaniem z toalety, zarządzaniem pieniędzmi, robieniem zakupów, przyjmowaniem leków, czytaniem i komunikowaniem się, poruszaniem się),

Szczegółowe informacje z zakresu wymagań, które należy spełniać aby ubiegać się o zasiłek Personal Independence Payment dostępne są na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/pip/eligibility>

Zasiłek wypłacany jest co 4 tygodnie i nie płaci się od niego podatku.

Wniosek o PIP można złożyć telefonicznie:

tel.: 0800 917 2222 od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/disability-living-allowance-dla-rates>

<https://www.gov.uk/disability-living-allowance-children>

<https://www.gov.uk/pip/overview>

<https://www.gov.uk/attendance-allowance>

<https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/coming-from-abroad-and-claiming-benefits-the-habitual-residence-test/the-habitual-residence-test-an-introduction/what-is-the-habitual-residence-test/>

Osoby w wieku 65 lat i starsze mogą ubiegać się o **rentę opiekuńczą Attendance Allowance** w wysokości od **55.65 GBP** do **83.10 GBP** tygodniowo ze względu na niepełnosprawność fizyczną i /lub umysłową, ze względu na które wymagana jest opieka lub nadzór innych osób.

2.5.1.5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Świadczenia z tytułu inwalidztwa Disablement Benefits przyznawane są osobom, które stały się niepełnosprawne w wyniku wypadku przy pracy lub zapadły na uznaną chorobę zawodową spowodowaną np. chemikaliami, z którymi się pracuje lub utratą słuchu spowodowaną pracą. Świadczenie to przysługuje osobom, które pozostają niezdolne do pracy 15 tygodni po wypadku lub od wystąpienia choroby. Jego wysokość nie jest uzależniona od składek na NI, ale od stopnia inwalidztwa i wieku danej osoby i obliczana jest w formie procentowej od 1 do 100 procent.

<https://www.gov.uk/industrial-injuries-disablement-benefit/what-youll-get>

Renta wypadkowa –Industrial injuries disablement benefit IIDB (accidents) przyznawana jest osobom zatrudnionym, które stały się niepełnosprawne na skutek wypadku przy pracy. Orzeczenie lekarskie wskazuje, w jakim stopniu osoba jest niepełnosprawna i jak długo taki stan może trwać. Wypadek musi mieć miejsce Anglii, Szkocji lub Walii. Wysokość renty uzależniona jest od stopnia uszczerbku na zdrowiu wyrażonego w procentach. Jeżeli renta ustalona jest na poziomie 100% i występuje konieczność codziennej opieki, dana osoba może otrzymać **stałą rentę opiekuńczą**

(*Constant Attendance Allowance*). Zazwyczaj świadczenia wypłacane są od co najmniej 14% uszczerbku na zdrowiu.

<https://www.gov.uk/constant-attendance-allowance/what-youll-get>

Renta chorobowa- *Industrial injuries disablement benefit IIDB (diseases and deafness)* przysługuje osobom zatrudnionym, którzy ulegli chorobie lub doznali uszczerbku na zdrowiu spowodowanego pracą zawodową. Lista chorób zawodowych zawiera ponad 70 pozycji. Po zbadaniu przez lekarza i ustaleniu stopnia choroby lub uszczerbku na zdrowiu i przewidywanej długości choroby, wydane zostaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Od tego zależy wysokość renty chorobowej, jaką otrzyma osoba poszkodowana.

Aby ubiegać się o świadczenia należy wypełnić odpowiedni formularz, do pobrania na stronie:
<https://www.gov.uk/government/publications/industrial-injuries-disablement-benefit-claim-forms>
i przesłać go pocztą.

O przesłanie formularza do wypełnienia można zwrócić się również do Barnsley Industrial Injuries Disablement Benefit (IIDB) Centre:

Barnsley IIDB Centre
Mail Handling Site A
Wolverhampton
WV98 1SY
tel.: 0044 345 758 5433

Industrial Injuries Disablement Benefit (IIDB) Centre

Barrow IIDB Centre
Mail Handling Site A
Wolverhampton
WV98 2BR

tel.: 0044 345 603 1358

Osoby samozatrudnione nie mogą wnioskować o świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych IIDB.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/industrial-injuries-disablement-benefit/how-to-claim>

<https://www.gov.uk/government/publications/industrial-injuries-disablement-benefit-claim-forms>

Pobieranie świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych nie wpłynie na pobieranie następujących świadczeń:

- uzależnionego od wpłacanych składek zasiłku Employment and Support Allowance(ESA),
- uzależnionego od wpłacanych składek zasiłku z tytułu bezrobocia,
- emerytury państwowej.

Wpłynie natomiast np. na pobierany przez daną osobę lub jej partnera:

- zasiłek dla osób o niskich dochodach,

- uzależniony od dochodów zasiłek Employment and Support Allowance (ESA),
- uzależniony od dochodów zasiłek z tytułu bezrobocia,
- zasiłek mieszkaniowy.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/industrial-injuries-disablement-benefit/further-information>

2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania

To o jakie zasiłki możemy się ubiegać można samodzielnie sprawdzić na stronie internetowej:

<https://www.gov.uk/benefits-calculators>

Zanim zaczniemy sprawdzanie musimy przygotować m.in. następujące informacje:

- wysokość naszych oszczędności,
- wysokość naszych dochodów,
- pobierane już zasiłki i ulgi,
- nasze wydatki (w tym czynsz, wydatki na dziecko, itp.).

Jednym ze świadczeń jest **zasiłek dla osób o niskich dochodach *Income Support***.

Są to dodatkowe pieniądze dla osób, które:

- mają skończone 16 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego
- są w ciąży, są opiekunami lub samotnymi rodzicami dzieci poniżej 5 r. ż. ,
- nie mają w ogóle dochodów lub mają niskie dochody i nie mają więcej oszczędności niż 16,000 GBP
- pracują mniej niż 16 godzin tygodniowo,
- nie są zarejestrowane jako osoby bezrobotne i nie pobierają zasiłków- mieszkają w Anglii, Szkocji lub Walii, (w Irlandii Północnej są inne zasady).

Kwota jaką się otrzymuje zależy od sytuacji konkretnej osoby, m.in. od wieku oraz sytuacji rodzinnej.

Szczegółowe informacje na stronie:

<https://www.gov.uk/income-support>

2.5.2.1. Świadczenia rodzinne

Zasiłek rodzinny *Child benefit* to świadczenie płacone wyłącznie 1 osobie. Wypłacane jest na każde dziecko:

- poniżej 16 roku życia
- poniżej 20 roku życia, jeśli dziecko się wciąż uczy. rodzic/opiekun mieszka na terenie Wielkiej Brytanii.

Wysokość zasiłku to **20.70 GBP** na najstarsze lub jedyne dziecko (jeśli się kwalifikuje do zasiłku) i **13.70 GBP** na każde następne (jeżeli się kwalifikuje do zasiłku).

Tylko jedno z rodziców/opiekunów może pobierać zasiłek rodzinny. Jeśli otrzymuje się zasiłek rodzinny a dochody jednego z rodziców/opiekunów są powyżej 50,000 GBP należy płacić na koniec roku podatkowego podatek zwany *High Income Child Benefit Charge*.

Benefit cap ma zastosowanie.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/child-benefit>

<http://www.eures.europa.eu>

Child Benefit helpline

tel.: 0 300 200 3100- dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

tel.: 0044 161 210 3086 - dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00, w sobotę w godzinach 8:00-16:00.

HM Revenue and Customs - Child Benefit Office

PO Box 1

Newcastle Upon Tyne

NE88 1AA

United Kingdom

2.5.2.2. Świadczenia z tytułu bezrobocia

Zasady nabywania zasiłku dla bezrobotnych w Wielkiej Brytanii

Zasiłek dla bezrobotnych (jobseeker's allowance – JSA) mogą otrzymywać osoby, które są zdolne do pracy i aktywnie poszukują pracy. Mogą się o niego ubiegać osoby powyżej 18 roku życia i poniżej wieku emerytalnego, które nie pracują lub pracują średnio mniej niż 16 godzin na tydzień, nie uczą się w systemie dziennym (stacjonarnym), mieszkają na terenie Anglii, Szkocji lub Walii i aktywnie poszukują pracy. Osobom w wieku 16-17 lat nie jest wypłacany zasiłek dla bezrobotnych, chyba, że jest to sytuacja wyjątkowa. Nieco inne zasady dotyczą ubiegania się o jobseeker's' allowance na terenie Irlandii Północnej.

Aby otrzymywać zasiłek należy odwiedzać Jobcentre Plus (zazwyczaj co 2 tygodnie albo kiedy zostaniemy o to poproszeni), aby pokazać, że szukamy pracy.

Są dwa rodzaje zasiłków dla bezrobotnych: te, których wysokość ustala się w oparciu o składki i te, których wysokość ustala się w oparciu o dochody.

Jobcentre Plus zdecyduje, który rodzaj zasiłku będziemy otrzymywać.

Wysokość zasiłku:

	Maksymalne stawki tygodniowe:
- osoba w wieku 18-24 lat	57.90 GBP
- osoba powyżej 25 roku życia	73.10 GBP
- pary, małżeństwa (oboje w wieku 18 lat lub więcej)	114.85 GBP

Contributions - based JSA wypłacany jest osobom, które wpłaciły wystarczającą ilość składek Class 1 NICs w ciągu ostatnich 2 lat podatkowych, przed rokiem, w którym ubiegają się o zasiłek.

Income – based JSA otrzymują osoby, które spełniają następujące warunki:

- pracowały średnio mniej niż 16 godzin tygodniowo,
- ich partner (jeśli go posiadają) pracuje średnio mniej niż 24 godziny tygodniowo,
- posiadają 16,000 GBP lub mniej oszczędności.

Wnioski o zasiłek należy składać drogą elektroniczną wypełniając formularz na stronie internetowej: <https://www.dwpe-services.direct.gov.uk/portal/page/portal/jsaol/lp> w ciągu 2 dni roboczych otrzymamy wiadomość telefoniczną lub tekstową w celu uzgodnienia terminu rozmowy dotyczącej JSA w lokalnym biurze Jobcentre Plus. Jeśli nie stawimy się na rozmowę, nie dostaniemy zasiłku.

Więcej informacji nt. rozmowy dotyczącej JSA oraz jakie dokumenty zabrać na rozmowę znajdziemy na stronie:

<https://www.gov.uk/jobseekers-allowance/how-to-claim>

W przypadku ubiegania się o New Style JSA można wniosek zgłaszać drogą telefoniczną. Numery telefonów właściwe do wnioskującego dostępne są na stronie internetowej

<https://www.gov.uk/jobseekers-allowance/how-to-claim>

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/jobseekers-allowance>

<https://www.nidirect.gov.uk/articles/jobseekers-allowance> - w przypadku osób mieszkających na terenie Irlandii Północnej.

Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do Wielkiej Brytanii

Zgodnie z przepisami koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego można transferować zasiłek nabyty w jednym państwie członkowskim do drugiego państwa członkowskiego, w którym chcemy poszukiwać pracy.

Jeżeli osoba bezrobotna z prawem do zasiłku udaje się do Wielkiej Brytanii w celu poszukiwania pracy, może pobierać tam przyznany w Polsce zasiłek przez okres 3 miesiące (na wniosek bezrobotnego instytucja właściwa może wydłużyć ten okres maksymalnie o kolejne 3 miesiące). Wysokość tego świadczenia jest równa (w przeliczeniu na walutę danego kraju) zasiłkowi wypłacanemu w Polsce i przekazywana jest bezpośrednio na konto bankowe osoby bezrobotnej. Warunkiem dokonania transferu jest pozostawanie w dyspozycji służb zatrudnienia (powiatowych urzędów pracy) w Polsce przez okres 4 tygodni przed planowanym wyjazdem. Dokumentem dającym możliwość transferu zasiłku jest **PD U2**, który wydawany jest przez Wojewódzki Urząd Pracy właściwy dla miejsca zameldowania, na prośbę bezrobotnego, po złożeniu przez niego wniosku oraz zaświadczenia z powiatowego urzędu pracy, w którym jest zarejestrowany.

Inne dokumenty z serii U:

U1 – (odpowiednik dawnego Formularza E301) jest zaświadczeniem dotyczącym okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych (zasada sumowania okresów zatrudnienia i ubezpieczenia). Jeżeli pracownik najpierw był zatrudniony w Polsce, a następnie utracił pracę w innym państwie członkowskim UE, na podstawie U1, może ubiegać się o świadczenie z tytułu bezrobocia w kraju ostatniego zatrudnienia.

- **U1** jest wydawany przez Wojewódzki Urząd Pracy właściwy dla miejsca zamieszkania na prośbę pracownika ubiegającego się o świadczenie z ww. tytułu poprzez złożenie wniosku wraz ze wskazanymi we wniosku dokumentami.

Wniosek o wydanie dokumentu potwierdzającego okresy zatrudnienia / ubezpieczenia / pracy na własny rachunek na terenie Polski może również złożyć zagraniczna instytucja właściwa państwa, w

którym pracownik ubiega się o zasiłek dla bezrobotnych. Właściwy Wojewódzki Urząd Pracy wyda w takim wypadku dokument SED U002 i prześle go na adres zagranicznej instytucji właściwej.

U3 – informacja dla bezrobotnego, że Wojewódzki Urząd Pracy poinformował instytucję właściwą o okolicznościach mających wpływ na świadczenie (np. podjęcie zatrudnienia).

3. Warunki życia

3.1. Zakwaterowanie

Wynajęcie mieszkania i koszty życia

Poszukując mieszkania w Wielkiej Brytanii, można skorzystać z gazet, w których często zamieszczane są ogłoszenia, jak również z pomocy agencji nieruchomości, które zajmują się wynajmowaniem mieszkań. Często również sklepowe okna są miejscem zamieszczania takich ogłoszeń.

Wynając można zarówno umeblowane, jak i nieumeblowane domy, bezpośrednio od właściciela jak i przez agencje. Hotele i pensjonaty zapewniają raczej zakwaterowanie na krótki okres czasu. Jeśli będziemy szukać mieszkania przez agencje, musimy przygotować się na dodatkową opłatę.

Zasady wynajmu lokali regulują zapisy Housing Act. Można podzielić je na dwie grupy: wynajem na czas długi oraz wynajem na czas określony – przynajmniej 6 miesięcy. Niektóre lokale są wynajmowane przez stowarzyszenia non-profit. Są one subsydiowane, co umożliwia im utrzymanie czynszów na rozsądnym poziomie. Oferują one również lokale do wspólnego wynajmowania, co umożliwia dzielenie czynszu na kilka osób.

Koszty wynajmu różnią się w zależności od wielkości, standardu mieszkania i jego lokalizacji - najdroższe będą w centrum miasta. Koszty wynajęcia mieszkania różnią się również w zależności od regionu Wielkiej Brytanii, np. w samym Londynie mogą wynosić od około 800 GBP do 2,000 GBP. W regionach północnej Wielkiej Brytanii koszty wynajmu są niższe. Najwyższe opłaty są w Londynie i w regionie South East (w Londynie opłaty są wyższe o około 50% w porównaniu do reszty kraju).

Należy pamiętać również o depozycie i jednym miesięcznym czynszu płaconym z góry. Dodatkowo płaci się osobno rachunki za gaz, wodę, prąd, telefon, telewizję oraz płaci się podatek miejski – średnio gospodarstwo domowe płaci około 100 GBP miesięcznie.

Standardowy abonament telewizyjny to kwota 147 GBP rocznie, z opłat zwolnione są osoby, które ukończyły 75 lat.

Informator użyteczny dla osób chcących wynająć pokój lub mieszkanie dostępny jest na stronie:

<https://www.gov.uk/government/publications/how-to-rent/how-to-rent-the-checklist-for-renting-in-england>

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/496709/How_to_Rent_Jan_16.pdf

Housing Benefit

Osoby o niskich dochodach mogą ubiegać się o **zasiłek mieszkaniowy Housing Benefit** jako formę pomocy w opłaceniu czynszu.

Zasiłek ten może być pobierany na opłacenie części lub całości czynszu jaki się płaci. Mogą ubiegać się o niego osoby pracujące i bezrobotne.

Housing Benefit nie może jednak pokrywać kosztów ogrzewania, ciepłej wody, prądu i jedzenia.

Wysokość zasiłku zależy od:

- tego czy wynajmuje się mieszkanie od osoby prywatnej czy od miasta (mieszkanie komunalne),
- tego czy ma się wolne pokoje i czy mieszka się w mieszkaniu komunalnym czy socjalnym,
- od dochodów gospodarstwa domowego i sytuacji danej osoby (włączając w to partnera, pieniądze z oszczędności powyżej 6000 GBP, zasiłki i emerytury).

Od kwietnia 2013 roku można również uzyskać dodatkową pomoc z miasta zwaną „*discretionary housing payment*” jeśli Housing Benefit nie pokrywa kosztów czynszu.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/housing-benefit/what-youll-get>

W przypadku krótkiego pobytu na terenie Wielkiej Brytanii można zamieszkać w takich miejscach, jak schroniska młodzieżowe, schroniska, miejsca Bed and Breakfast, hostele czy hotele.

Przydatne strony internetowe:

<http://www.bbc.com/news/business-23234033>

<https://www.spareroom.co.uk/>

Strony internetowe z mieszkaniami do kupna i wynajęcia:

<http://www.themovechannel.com/directory/>

<http://www.zoopla.co.uk/>

Hostele

<http://www.hostelbookers.com>

http://www.londonnet.co.uk/ln/guide/accomm/london_hostels.php

Strony internetowe z dotyczące zakwaterowania w Irlandii Północnej:

<http://www.hostelnorthernireland.com>

<http://www.nihe.gov.uk>

Zakup mieszkania

Jeśli chcemy kupić dom lub mieszkanie, informacje na ten temat możemy uzyskać w lokalnych agencjach nieruchomości (w Szkocji u radców prawnych) lub w gazetach.

Na zakup domu lub mieszkania możemy otrzymać pożyczkę hipoteczną.

Przydatna strona internetowa: <http://www.loot.com>

3.2. Prawo jazdy

Poniższa informacja dotyczy wszystkich państw UE.

Nie ma uniwersalnego unijnego prawa jazdy. Jednakże od 1 lipca 1996 r. istnieje „wspólnotowy model” prawa jazdy, który ma na celu ułatwienie ich rozpoznawania w różnych krajach UE. Prawo jazdy wydane w jednym kraju UE jest więc ważne w innym kraju UE. Jeżeli przeprowadzamy się z jednego państwa UE do drugiego, nie musimy wymieniać prawa jazdy na nowe, wydane

w nowym kraju zamieszkania. Jeśli jednak z jakichś przyczyn musimy wymienić swoje prawo jazdy, musimy to zrobić w kraju swojego zamieszkania. Wspólnotowy model prawa jazdy zawiera nazwę państwa, które wydało dokument, wskazuje kategorie pojazdów, jakie posiadacz prawa jazdy może prowadzić oraz inne dopiski, np. konieczność noszenia okularów lub soczewek kontaktowych.

W Wielkiej Brytanii osoby, które nie posiadają w ogóle prawa jazdy, muszą zdać test teoretyczny i praktyczny, aby zdobyć brytyjskie prawo jazdy.

Szczegóły dotyczące ubiegania się o pierwsze prawo jazdy lub posługiwania się prawem jazdy wydanym w innym państwie niż Wielka Brytania znajdują się na stronie:

<https://www.gov.uk/apply-first-provisional-driving-licence>

<https://www.gov.uk/non-gb-driving-licence>

Od 19 stycznia 2013 r. wszystkie nowe prawa jazdy wydawane w całej UE mają postać plastikowej karty. Prawa jazdy, które zostały wydane do tego czasu zachowują swoją ważność i zostaną zastąpione nowym wzorem prawa jazdy w momencie przedłużenia terminu ich ważności lub najpóźniej do 2033 r.

3.3. System edukacji w Wielkiej Brytanii

W poszczególnych częściach Wielkiej Brytanii mogą być drobne różnice w systemie edukacji dotyczące np. wieku w którym dziecko rozpoczyna naukę w szkole podstawowej czy etapów edukacji. Edukacja szkolna zaczyna się edukacją na poziomie podstawowym (primary) oraz poziomie średnim.

Przedszkole

W Wielkiej Brytanii – oświata przedszkolna dotyczy dzieci między 3 a 5 rokiem życia. Ten szczebel „nauki” nie należy do obowiązkowych, a organizowany jest przez państwo – władze lokalne, organizacje kościelne, charytatywne lub przez osoby prywatne. Liczba godzin spędzonych przez dzieci w przedszkolu zależy od rodziców, istnieją przedszkola o przedłużonym dniu zajęć.

Po ukończeniu 5 roku życia dziecko wchodzi w okres obowiązku szkolnego, który trwa do ukończenia 16 lat. Zatem łączny okres obowiązkowej nauki trwa 11 lat.

Szkoła podstawowa

Pierwszym ogniwem nauki szkolnej jest szkoła podstawowa, trwająca 6 lat..

Szkoła średnia

Szkoły średnie w Wielkiej Brytanii mogą być podzielone nawet na trzy etapy. Od 11 do 14 roku życia dzieci obowiązkowo uczęszczają do szkoły średniej, którą można przyrównać do polskiego gimnazjum. W tego typu szkole dzieci oswiają się z ocenami; warto zaznaczyć, że obowiązuje tam system liter od A – najwyższa ocena do F – najniższa ocena. Liceum, czyli właściwa szkoła średnia, jest ostatnim obowiązkowym etapem, jaki musi przebyć już prawie dorosły Brytyjczyk. Liceum trwa kolejne trzy lata, oznacza to, że kończąc je uczeń ma już skończone 16 lat. Takie 3-letnie liceum kończy się egzaminem zwanym GCSE – General Certificate of Secondary Education, który można przyrównać do polskiego egzaminu maturalnego, jaki piszemy na koniec szkoły średniej. W Szkocji ten rodzaj egzaminu nosi nazwę „Standard Grades”.

Szkoła średnia II stopnia, czyli kolegium, dzieli się na profil zawodowy – techniczny lub profil akademicki, przygotowujący do podjęcia studiów wyższych. Szkoły średnie zawodowe

przygotowują ucznia do podjęcia pracy w wybranym przez siebie zawodzie. Szkoły o profilu akademickim kończą się egzaminem A-LEVEL – Advanced Level, który jest jednocześnie egzaminem wstępnym na studia. Egzamin A-Level różni system edukacji w Polsce i Wielkiej Brytanii, ponieważ w Polsce, aby zostać studentem, uczeń przede wszystkim musi się wykazać świadectwem maturalnym i bardzo często (nie licząc uczelni prywatnych) zdać dodatkowy egzamin na studia organizowany bezpośrednio przez uczelnię, do której stara się o przyjęcie.

Szkoła wyższa

Szkoły wyższe dzielą się, podobnie jak w Polsce, na dwa rodzaje: uniwersytety i politechniki. Minimalny czas trwania studiów to 3 lata, maksymalny to nawet 7 lat. Warto zauważyć, że w Wielkiej Brytanii obowiązuje system punktowy. Oznacza to, że każdy student może rozłożyć swoje studia na dłuższy okres, bądź wybrać formułę studiów w niepełnym wymiarze. Od system studiów wyższych w Polsce różni się też tym, że kolegia w Wielkiej Brytanii zaliczane są do szkół średnich, w Polsce natomiast już do studiów wyższych.

W Wielkiej Brytanii student pomyślnie kończący studia otrzymuje tytuł MASTER, w Polsce natomiast tytuł otrzymany przez absolwenta zależy od rodzaju studiów, jakie ukończył. Kończąc wyższe studia zawodowe, czyli trzyletnie kolegium, otrzymuje tytuł licencjata. Kończąc wyższe studia zawodowe o kierunku technicznym, rolniczym lub ekonomicznym, otrzymuje tytuł inżyniera, a kończąc jednolite pięcioletnie studia magisterskie lub dwuletnie uzupełniające studia magisterskie tytuł magistra lub tytuły równoważne jak na przykład: lekarz, lekarz stomatolog, lekarz weterynarii (studia medyczne trwają 6 lat), architekt. Aby uzyskać wymienione powyżej tytuły zawodowe, student musi zaliczyć wszystkie przedmioty i praktyki objęte planem studiów, złożyć i obronić pracę dyplomową oraz zdać pomyślnie egzamin dyplomowy.

Studenci zagraniczni chcący studiować w Wielkiej Brytanii muszą wykazać, iż posiadane przez nich kwalifikacje są porównywalne z wymaganiami przyjmującego uniwersytetu. Niektóre uniwersytety posiadają biura zajmujące się porównywaniem kwalifikacji nabytych w innych krajach. Jeśli ich nie ma, należy skontaktować się z brytyjskim Centrum Informacyjnym Uznawalności Kwalifikacji Akademickich (NARIC – National Academic Recognition Information Centre). Ponadto, niezbędna jest znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym studiowanie w Wielkiej Brytanii. Jednakże sama dobra znajomość języka angielskiego i uznane kwalifikacje akademickie nie gwarantują dostania się na konkretną uczelnię. Przyjęcie w poczet studentów zależy od popularności uczelni (konkurencji) i ostateczną decyzję podejmuje sama uczelnia.

Studia w Wielkiej Brytanii są płatne, każda uczelnia ma ustalone własne stawki czesnego i wpisowego. Szczegółów należy szukać na stronach internetowych poszczególnych uczelni.

Studenci mogą ubiegać się o dofinansowanie lub pożyczki studenckie.

Przed wyjazdem na studia warto sprawdzić czy wystarczy nam środków finansowych na czesne, zakwaterowanie, wyżywienie i przejazdy środkami transportu publicznego.

Więcej informacji:

<https://www.ucas.com/>

<https://www.gov.uk/browse/education>

<https://www.gov.uk/topic/schools-colleges-childrens-services>

<https://www.gov.uk/student-finance>

3.4. Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych

W niektórych zawodach należy nostryfikować swój dyplom, np. lekarz, dentysta, czy pielęgniarka muszą potwierdzić swoje kwalifikacje w NARIC.

Sieć National Reference Point – NRP (punkt referencyjny) jest siecią w całej Europie, która może być pomocna w uzyskaniu uznania kwalifikacji pracownika migrującego. Brytyjski *National Reference Point for Vocational Qualifications* (kwalifikacje zawodowe) jest kierowany przez NARIC i działa jak agencja narodowa w europejskiej sieci państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Brytyjski Reference Point udziela informacji na temat uznawalności kwalifikacji w Wielkiej Brytanii.

Informacji można szukać również w NARIC National Academic Recognition Information Centre:

www.naric.org.uk

tel.: 0 871 330 7033

UK NARIC – biuro jednakże jest otwarte dla klientów:

UK NARIC

Suffolk House

68-70 Suffolk Road

Cheltenham

GL50 2ED

<http://ecctis.co.uk/NARIC/Default.aspx>

<http://ecctis.co.uk/naric/Individuals/Coming%20to%20the%20UK.aspx>

<http://ecctis.co.uk/naric/Contact%20Us.aspx>

W Polsce instytucją właściwą w sprawach uznawalności zagranicznych dyplomów i stopni naukowych jest obecnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Współpracy Międzynarodowej:

ul. Wspólna 1/3

00-529 Warszawa

tel. (22) 529 22 66

kwalfikacje@mnisw.gov.pl

www.nauka.gov.pl

<http://www.nauka.gov.pl/uznawanie-wyksztalcenia>

Informacje na temat uznawalności kwalifikacji w niektórych zawodach:

Architekci – <http://www.arb.org.uk>

Stomatolodzy – <http://www.gdc-uk.org>

Lekarze – <http://www.gmc-uk.org>

Pielęgniarki i położne – <http://www.nmc-uk.org>

Weterynarze – <http://www.rcvs.org.uk>

3.5. Kursy języka angielskiego

Język angielski jest obecnie najbardziej popularnym językiem obcym w Polsce. Oferta kursów szkół językowych nauczających języka angielskiego jest ogromna. Nie tylko w dużych, ale i w większości mniejszych miast można znaleźć szeroką ofertę kursów, od kursów dla początkujących po kursy przygotowujące do egzaminów pozwalających uzyskać uznane międzynarodowe certyfikaty,

np. Cambridge (FCE, CAE, PCE). Ceny kursów są bardzo zróżnicowane i zależą m.in. od poziomu kursu, renomy szkoły, konkurencji, liczby uczestników, lokalizacji i liczby godzin lekcyjnych. Przed dokonaniem wyboru szkoły warto porównać oferty konkurencyjne, zwracając uwagę nie tylko na cenę, ale i kwalifikacje prowadzących, liczbę osób w grupie, opinie innych uczestników, itp.

3.6. System opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii

3.6.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych

Usługi zdrowotne w Wielkiej Brytanii są świadczone przez Państwową Służbę Zdrowia (*National Health Service – NHS*). Większość usług w publicznej służbie zdrowia dla rezydentów Wielkiej Brytanii jest bezpłatna, chociaż za niektóre świadczenia trzeba zapłacić, np. za recepty i usługi stomatologiczne.

Podstawową opiekę medyczną zapewniają lekarze rodzinni, którzy pracują w lokalnych przychodniach zdrowia. Lekarze rodzinni zajmują się większością chorób i mogą wydać skierowanie do szpitala jeśli stan zdrowia chorego jest poważny.

Oferta usług świadczonych przez lekarzy rodzinnych wraz z formularzami wyboru lekarza rodzinnego dostępne są na stronie internetowej:

Leczenie w szpitalach należących do państwowej służby zdrowia jest bezpłatne. Jeżeli ulegniemy wypadkowi lub nagle zachorujemy, musimy udać się na pogotowie (*Accident and Emergency*). W przypadku innego leczenia szpitalnego, wymagane jest najczęściej skierowanie od lekarza rodzinnego.

Prywatna opieka medyczna jest również dostępna i płatna najczęściej z prywatnego ubezpieczenia. Stanowi ona dobre rozwiązanie, jeśli chcemy uniknąć list kolejkowych do lekarza z państwowej służby zdrowia.

Informacje z zakresu dostępu cudzoziemców do usług świadczonych przez publiczną służbę zdrowia dostępne są na stronie:

<https://www.nhs.uk/NHSEngland/AboutNHSservices/uk-visitors/moving-to-england/Pages/moving-to-england-from-the-eea.aspx>

Więcej informacji:

Dane adresowe lekarzy rodzinnych, dentystów i innych usług świadczonych w ramach NHS są dostępne w katalogu świadczeń

NHS: <http://www.nhs.uk/servicedirectories/Pages/ServiceSearch.aspx>

<http://www.nhs.uk>

<http://www.nhs.uk/nhsengland/healthcosts/pages/prescriptioncosts.aspx>

https://www.ekuz.nfz.gov.pl/zmiana_zamieszkania/wyjezdzam-do/wielka-brytania

3.6.2. Ubezpieczenie zdrowotne

Państwowa Służba Zdrowia (*National Health Service – NHS*) jest finansowana z podatków i w związku z tym nie trzeba wносить dodatkowych opłat, kiedy się z niej korzysta (za wyjątkiem np. usług stomatologicznych i recept). Aby móc się leczyć w państwowej służbie zdrowia, należy się zarejestrować w lokalnej przychodni, w której zostanie się przypisanym do lekarza pierwszego kontaktu.

<https://www.gov.uk/government/organisations/department-of-health>

3.6.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Wielkiej Brytanii

Osoby pracujące w Wielkiej Brytanii udając się do lekarza muszą posiadać potwierdzenie zatrudnienia w Wielkiej Brytanii wystawione przez pracodawcę (wystarczy payslip – pokwitowanie wypłaty pensji).

Więcej informacji:

https://www.nhs.uk/choiceintheNHS/Yourchoices/GPchoice/Documents/rcgp_iyp_full_booklet_web_version.pdf

Jeżeli jedziemy do Wielkiej Brytanii w celach turystycznych, aby poszukiwać pracy lub jesteśmy wysłani w delegację przez naszego polskiego pracodawcę, aby móc korzystać z darmowej opieki medycznej tj. mieć prawo do ubezpieczenia zdrowotnego poza granicami Polski, musimy wystąpić o kartę EKUZ przed wyjazdem z kraju.

<https://www.ekuz.nfz.gov.pl/wypoczynek/informacje-ogolne>

<http://www.nhs.uk/chq/pages/1073.aspx>

EKUZ - Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego potwierdza prawo do korzystania na koszt NFZ z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w czasie pobytu na terenie innego państwa członkowskiego (z wyjątkiem tzw. kosztów własnych pacjenta o ile zostały przewidziane w ustawodawstwie państwa pobytu). Zgodnie z przepisami wspólnotowymi z zakresu koordynacji systemów ochrony zdrowia w poszczególnych państwach członkowskich UE (rozporządzenie nr 883/2004 i 987/09) i EFTA (rozporządzenie nr 1408/71 i 574/72), EKUZ może zostać wydana wyłącznie tym osobom, które posiadają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z ustawodawstwem jednego z państw UE/EFTA. Ważność tego dokumentu wygasa zawsze z chwilą utraty tych uprawnień.

W odniesieniu do Polski oznacza to, że EKUZ może być wydana osobom ubezpieczonym w Narodowym Funduszu Zdrowia i zachowuje ważność do momentu określonego w niej, jako data końcowa ważności karty, chyba że w czasie, w którym karta była ważna dana osoba utraciła status osoby ubezpieczonej w NFZ. W takiej sytuacji EKUZ traci ważność w tym samym dniu, co utrata statusu osoby ubezpieczonej w Funduszu.

EKUZ jest dowodem zgody ubezpieczyciela na pokrycie kosztów niezbędnego leczenia w trakcie pobytu za granicą. EKUZ nie jest jednak dowodem ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia uprawniającym do świadczeń zdrowotnych na terytorium Polski. Oznacza to, że osoba ubezpieczona w NFZ może posługiwać się EKUZ wyłącznie w innych państwach członkowskich.

EKUZ zawiera następujące informacje:

- imię,
- nazwisko,
- datę urodzenia,
- PESEL,
- numer identyfikacyjny instytucji, która wydała kartę,
- numer identyfikacyjny karty,
- data ważności karty.

Każde państwo członkowskie wydaje Kartę we własnym języku urzędowym, zawierającą ten sam zestaw danych.

Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Aby otrzymać Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego należy złożyć wniosek w Oddziale Wojewódzkim lub Delegaturze Narodowego Funduszu Zdrowia właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wniosek można otrzymać w Oddziale lub Delegaturze albo pobrać na stronie <https://www.ekuz.nfz.gov.pl/> i złożyć w Oddziale NFZ osobiście, przesłać pocztą lub faksem.

Adresy i numery telefonów Oddziałów Wojewódzkich NFZ i Delegatur:

https://www.ekuz.nfz.gov.pl/hidden_main_page/info_ekuz

EKUZ uprawnia do korzystania z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w innym państwie członkowskim w takim zakresie, który umożliwi kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia. Nie daje żadnych uprawnień, jeżeli celem podróży jest odbycie planowego leczenia.

Karta uprawnia do korzystania w innych państwach z opieki tylko w tych placówkach, które działają w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia. Za leczenie prywatne pacjent musi zapłacić we własnym zakresie. W większości państw także placówki, działające w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia, pobierają pewne opłaty od ubezpieczonych. EKUZ nie zwalnia z poniesienia tych kosztów.

Data przygotowania informacji:

Wrzesień 2016r.

Osoba przygotowująca informacje: Doradca EURES Izabela Witczak-Dądela z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi (opracowanie bazowe)

Data aktualizacji informacji bazowej:

Listopad 2017 r.

Osoba aktualizująca opracowanie bazowe: Doradca EURES Natalia Konował z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu